БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чилда үндезилеттингеа

1961 ч. НОЯБРЬ 2 ЧЕТВЕРГ № 263 (5053).

Өртээ 2 көп.

УЛУСТУҢ ШЫЛГАТТЫШГАН АВАНГАРДЫ, КОММУНИЗМНИ ТУРГУЗАРЫ ДЭЭШ ДЕМИСЕЛГЕ СОВЕТ ШИНТИЛЕЛДИҢ УДУРТУКЧУ БОЛГАШ БАШКАРЫКЧЫ КҮЖҮ — ЛЕНИНИҢ ТУРГУСКАНЫ, СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ АЛДАРЛЫГ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫ ДЕЛГЕРЕЗИН!

(Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 44 чыл оюнга СЭКП ТК-ның Кыйгырыгларындан).

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XXII съездизиниң дугайында

ИНФОРМАСТЫГ ДЫҢНАДЫГ

Октябрь 31-ниң эртенги хуралынга партияның Төп органнарының соңгулдаларының түңнелдериниң дугайында саналга комиссиязының даргазы эш П. Н. Демичевтиң дыңнадыын съезд дыңнаан.

СЭКП Төп Комитединиң кежигүннерин, ТК-ның кежигүннеринге кандидаттарны, Төп Ревизия Комиссиязының кежигүннерин чаңгыс эп-сеткил-биле соңгаанының дугайында дыңнадыгны съездиниң делегаттары диңмиттиг, үргүлчүлелдиг адыш часкаашкынары-биле уткааннар.

Партияның Төп органнарының соңгулдаларының үезинде чаңгыс эп-сеткил-биле бадылаан чорук бистиң ленинчи партиявыстың чаңгыс эвиниң болгаш бузулбас сырый каттышканының дугайын база катап херечилеп турар-дыр деп, эш Н. С. Хрущев демдеглээн. Бедик бүзүрел дээш, соңгуттурган эштерниң өмүнээзинден съездиниң делегаттарынга өөрүп четтириишкинин ол илереткен.

Төп Комитеттиң болуп эрткен Пленумунга ТК-ның Президиумун, ТК-ның Секретариадын соңгаан, СЭКП ТК-ның чанында Партийжи Контроль Комитединиң даргазын болгаш Партийжи Контроль Комитединиң даргазының бирги оралакчызын бадылаан деп, съездиниң кежээки хуралын даргалаан эш Н. С. Хрущев дыңнаткан. Төп Ревизия Комиссиязы Комиссияның даргазын соңгаан деп, ол база-ла дыңнаткан.

ТК-ның Президиуму ТК-ның РСФСР талазы-биле Бюрозун бадылаан.

Комиссияларның илеткелдериниң соонда, СЭКП Төп Комитединиң отчёдунуң, СЭКП-ниң Программазының болгаш СЭКП Уставының талазы-биле XXII съездиниң резолюциязын чаңгыс үн-биле хүлээп алган.

Эш Н. С. Хрущев допчу түңнел сөс чугаалаан. Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XXII съездизин хагдынган деп чарлаан. Делегаттар болгаш аалчылар партийжи гимн „Интернационалды“ улуг сорук кириишкин-биле ырлап күүсеткеннер.

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТӨП КОМИТЕДИНИҢ ПАРТИЯНЫҢ XXII СЪЕЗДИЗИНГЕ СОҢГУТТУРГАН СОСТАВЫ

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң кежигүннери

1. АБРАМОВ Г. Г.
2. АБРАСИМОВ П. А.
3. АДЖУБЕЙ А. И.
4. АНДРОПОВ Ю. В.
5. АРИСТОВ А. Б.
6. АФАНАСЬЕВ С. А.
7. АХУНДОВ В. Ю.
8. БАГРАМЯН И. Х.
9. БАСОВ А. В.
10. БЕНЕДИКТОВ И. А.
11. БЕШЕВ Б. П.
12. БИРЮЗОВ С. С.
13. БОДЮЛ И. И.
14. БРЕЖНЕВ Л. И.
15. ВЕРШИНИН К. А.
16. ВОЛКОВ А. П.
17. ВОРОБЬЕВ Г. И.
18. ВОРОНОВ Г. И.
19. ВОРОНОВ Ф. Д.
20. ГАГАНОВА В. И.
21. ГАЕВОЙ А. И.
22. ГАЛАНШИН К. И.
23. ГАРБУЗОВ В. Ф.
24. ГЕОРГИЕВ А. В.
25. ГОЛИКОВ Ф. И.
26. ГОРШКОВ С. Г.
27. ГОРЯЧЕВ Ф. С.
28. ГРЕЧКО А. А.
29. ГРИШИН В. В.
30. ГРИШИН К. Н.
31. ГРИШМАНОВ И. А.
32. ГРОМЫКО А. А.
33. ГРУШЕЦКИЙ И. С.
34. ДАНИЯЛОВ А. Д.
35. ДАУЛЕНОВ С.
36. ДЕМЕНТЬЕВ П. В.
37. ДЕМИЧЕВ П. Н.
38. ДЕНИСОВ Г. А.
39. ДЖАВАХИШВИЛИ Г. Д.
40. ДЫГАЙ Н. А.
41. ДЫМШИЦ В. Э.
42. ЕГОРЫЧЕВ Н. Г.
43. ЕЛЮТИН В. П.
44. ЕНЮТИН Г. В.
45. ЕРМИЛОВ В. В.
46. ЕФРЕМОВ Л. Н.
47. ЕФРЕМОВ М. Т.
48. ЖЕГАЛИН И. К.
49. ЗАРОБЯН Я. Н.
50. ЗАСЯДЬКО А. Ф.
51. ЗАХАРОВ М. В.
52. ЗОРИН В. А.
53. ИВАЩЕНКО О. И.
54. ИГНАТОВ Н. Г.
55. ИГНАТОВ Н. Ф.
56. ИЛЬИЧЕВ Л. Ф.
57. КАВУН В. М.
58. КАЗАНЕЦ И. П.
59. КАЛМЫКОВ В. Д.
60. КАЛНБЕРЗИН Я. Э.
61. КАПИТОНОВ И. В.
62. КЕЛДЫШ М. В.
63. КИРИЛЕНКО А. П.
64. КИСЕЛЕВ И. И.
65. КИСЕЛЕВ Т. Я.
66. КЛИМЕНКО В. К.
67. КОВАЛЕНКО А. В.
68. КОЖЕВНИКОВ Е. Ф.
69. КОЗЛОВ Ф. Р.
70. КОКАРЕВ А. А.
71. КОМЯХОВ В. Г.
72. КОНЕВ И. С.
73. КОНОВАЛОВ Н. С.
74. КОРНЕЙЧУК А. Е.
75. КОРОТЧЕНКО Д. С.
76. КОРЫТКОВ Н. Г.
77. КОСТОУСОВ А. И.
78. КОСЫГИН А. Н.
79. КРАХМАЛЕВ М. К.
80. КРЫЛОВ А. Г.
81. КРЫЛОВ Н. И.
82. КУЗНЕЦОВ В. В.
83. КУЛАКОВ Ф. Д.
84. КУНАЕВ Д. А.
85. КУРБАНОВ С. Р.
86. КУУСИНЕН О. В.
87. КУЧЕРЕНКО В. А.
88. КУЧУМОВ П. С.
89. КЭБИН И. Г.
90. ЛЕСЕЧКО М. А.
91. ЛОМАКО П. Ф.
92. ЛУБЕННИКОВ Л. И.
93. ЛЯШКО А. П.
94. МАЗУРОВ К. Т.
95. МАЛИНОВСКИЙ Р. Я.
96. МАНУКОВСКИЙ Н. Ф.
97. МАНЯКИН С. И.
98. МЖАВАНАДЗЕ В. П.
99. МИКОЯН А. И.
100. МИХАЙЛОВ Н. А.
101. МОНАШЕВ Л. Г.
102. МОСКАЛЕНКО К. С.
103. МУРЫСЕВ А. С.
104. МУХИТДИНОВ Н. А.
105. НАСРЕДДИНОВА Я. С.
106. НИКОЛАЕВА Т. Н.
107. НОВИКОВ В. Н.
108. НОВИКОВ И. Т.
109. НУРИЕВ З. Н.
110. ОВЕЗОВ Б.
111. ОРГАНОВ Н. Н.
112. ПАВЛОВ С. П.
113. ПАТОЛИЧЕВ Н. С.
114. ПЕГОВ Н. М.
115. ПЕЛЬШЕ А. Я.
116. ПОДГОРНЫЙ Н. В.
117. ПОЛЯНСКИЙ Д. С.
118. ПОНОМАРЕВ Б. Н.
119. ПОПОВА Н. В.
120. ПОСПЕЛОВ П. Н.
121. ПРИТЫЦКИЙ С. О.
122. ПУЗАНОВ А. М.
123. ПЫСИН К. Г.
124. РАСУЛОВ Д.
125. РАШИДОВ Ш. Р.
126. РОЗЕНКО П. А.
127. РУДЕНКО Р. А.
128. РУДНЕВ К. Н.
129. РУМЯНЦЕВ А. М.
130. РЯБИКОВ В. М.
131. САТЮКОВ П. А.
132. СЕНИН И. О.
133. СЕРДЮК З. Т.
134. СИНИЦА М. С.
135. СКРЯБИН В. В.
136. СЛАВСКИЙ Е. П.
137. СМИРНОВ Л. В.
138. СНЕЧКУС А. Ю.
139. СОБОЛЬ Н. А.
140. СОКОЛОВ Т. И.
141. СОЛОВЬЕВ Л. Н.
142. СОЛОМЕНЦЕВ М. С.
143. СПИРИДОНОВ И. В.
144. СТЕПАНОВ С. А.
145. СУРГАНОВ Ф. А.
146. СУСЛОВ М. А.
147. ТАБЕЕВ Ф. А.
148. ТИТОВ В. Н.
149. ТИТОВ Ф. Е.
150. ТОЛСТИКОВ В. С.
151. ТОЛУБЕЕВ Н. П.
152. УСТИНОВ Д. Ф.
153. УСУБАЛИЕВ Т.
154. ФЕДОСЕЕВ П. Н.
155. ФОКИН В. А.
156. ФУРЦЕВА Е. А.
157. ХРУЩЕВ Н. С.
158. ЧЕРВОНЕНКО С. В.
159. ЧЕРНЫШЕВ В. Е.
160. ЧУЙКОВ В. И.
161. ЧУРАЕВ В. М.
162. ШВЕРНИК Н. М.
163. ШЕВЧЕНКО В. В.
164. ШЕЛЕПИН А. Н.
165. ШЕЛЕСТ П. Е.
166. ШИБАЕВ А. И.
167. ШИТИКОВ А. П.
168. ШКОЛЬНИКОВ А. М.
169. ШОЛОХОВ М. А.
170. ШУРЫГИН В. А.
171. ЩЕРБИЦКИЙ В. В.
172. ЩЕТИНИН С. Н.
173. ЮНАК И. Х.
174. ЯКУБОВСКИЙ И. И.
175. ЯСНОВ М. А.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң кежигүннеринге кандидаттар

1. АБДУРАЗАКОВ М.
2. АННАЛИЕВ А. А.
3. АНТОНОВ А. К.
4. АНТОНОВ В. И.
5. АРУШАНЯН Ш. М.
6. АФАНАСЕНКО Е. И.
7. АФАНАСЬЕВ П. Я.
8. БАЗОВСКИЙ В. Н.
9. БАКАЕВ В. Г.
10. БАТИЦКИЙ П. Ф.
11. БЕЙСЕБАЕВ М.
12. БОРИСОВ А. Ф.
13. БОРИСОВ С. З.
14. БОЧКАРЕВ А. П.
15. БРЕХОВ К. И.
16. БУБНОВСКИЙ Н. Д.
17. БУДЕННЫЙ С. М.
18. БУЛГАКОВ А. А.
19. БУТОМА Б. Е.
20. БУХАРОВ А. С.
21. ВАРЕНЦОВ С. С.
22. ВАТЧЕНКО А. Ф.
23. ВОРОНИНА П. А.
24. ГАВРИЛОВ М. А.
25. ГЕРАСИМОВ К. М.
26. ГЕТМАН А. Л.
27. ГРИБАЧЕВ Н. М.
28. ГУСТОВ И. С.
29. ДЕНИСОВ Г. Я.
30. ДИОРДИЦА А. Ф.
31. ДОЛИНЮК Е. А.
32. ДРЫГИН А. С.
33. ЕМЕЛЬЯНОВ В. С.
34. ЕПИШЕВ А. А.
35. ЕРЕМЕНКО А. И.
36. ЕРМИН Л. Б.
37. ЖИГАЛИН В. Ф.
38. ЖУРАВЛЕВА М. И.
39. ЗАХАРОВ М. Е.
40. ЗОЛОТУХИН Г. С.
41. ЗОТОВ В. П.
42. ИВАЩЕНКО А. В.
43. ИСКЕНДЕРОВ М. А.
44. ИСЛЮКОВ С. М.
45. ИШКОВ А. А.
46. КАЗАКОВ М. И.
47. КАИРОВ И. А.
48. КАЛЬЧЕНКО С. В.
49. КАНДРЕНКОВ А. А.
50. КАРЛОВ В. А.
51. КАХАРОВ А.
52. КИРИЛЛИН В. А.
53. КЛАУСОН В. И.
54. КЛИМОВ А. П.
55. КОВАЛЬ И. Г.
56. КОВАНОВ П. В.
57. КОЗИНЕЦ Н. Ф.
58. КОЗЛОВ В. И.
59. КОЗЫРЬ П. П.
60. КОЛОМИЕЦ Ф.С.
61. КОЛЧИНА О. П.
62. КОНОТОП В. И.
63. КОРНИЕЦ Л. Р.
64. КОРТУНОВ А. К.
65. КОЧИНЯН А. Е.
66. КОШЕВОЙ П. К.
67. КРОТОВ В. В.
68. КУЗЬМИЧ А. С.
69. КУМЫКИН П. Н.
70. КУРАШОВ С. В.
71. ЛАВРЕНТЬЕВ М. А.
72. ЛЕОНОВ П. А.
73. ЛОЩЕНКОВ Ф. И.
74. ЛЫКОВА Л. П.
75. ЛУТАК. И. К.
76. МАЛЬБАХОВ Т. К.
77. МАМАЙ Н. Я.
78. МАМБЕТОВ Б.
79. МАРЧЕНКО И. Т.
80. МАШЕРОВ П. М.
81. МЕЛЬНИКОВ Н. А.
82. МЕНЬШИКОВ М. А.
83. МУСАХАНОВ М. М.
84. МЮРИСЕП А. А.
85. НИКОЛАЕВ К. К.
86. НОВИКОВ К. А.
87. ОЛЬШАНСКИЙ М. А.
88. ОРЛОВ Г. М.
89. ОСИПОВ Г. И.
90. ПАВЛОВ Г. С.
91. ПАЛЕЦКИС Ю. И.
92. ПАТОН Б. Е.
93. ПЕЙВЕ Я. В.
94. ПЕНЬКОВСКИЙ В. А.
95. ПЕТУХОВ Б. Ф.
96. ПИМЕНОВ М. А.
97. ПЛИЕВ И. А.
98. ПОЛЕХИН М. А.
99. ПОЛИКАРПОВ Д. А.
100. ПОЛЯКОВ В. И.
101. ПОЛЯКОВ И. Е.
102. ПОНОМАРЕВ М. А.
103. ПОПОВ Г. И.
104. ПОСТОВАЛОВ С. О.
105. ПРИВАЛОВ М. М.
106. ПСУРЦЕВ Н. Д.
107. ПУЗИКОВ С. Т.
108. ПУШКИН Г. А.
109. РОДИОНОВ Н. Н.
110. РОКОССОВСКИЙ К. К.
111. РОМАНОВ А. В.
112. РУДАКОВ А. П.
113. РУДЕНКО С. И.
114. САВИЦКИЙ Е. Я.
115. САЮШЕВ В. А.
116. СЕМЕНОВ В. А.
117. СЕМЕНОВ И. М.
118. СЕМЕНОВ Н. Н.
119. СЕМИЧАСТНЫЙ В. Е.
120. СЕРБИН И. Д.
121. СИЗОВ Г. Ф.
122. СКАЧКОВ С. А.
123. СКОЧИЛОВ А. А.
124. СКУЛКОВ И. П.
125. СМИРНОВ А. И.
126. СМИРНОВ В. А.
127. СМИРНОВ Н. И. (КҮРЛАН)
128. СМИРНОВ Н. И.
129. СОКОЛОВСКИЙ В. Д.
130. СОТНИКОВ В. П.
131. СТЕПАНОВ В. П.
132. СТРОКИН Н. И.
133. СТРУЕВ А. И.
134. СТУЧЕНКО А. Т.
135. СУДЕЦ В. А.
136. СУРКОВ А. А.
137. ТАРАСОВ А. М.
138. ТВАРДОВСКИЙ А. Т.
139. ТИКУНОВ В. С.
140. ТИМОШЕНКО С. К.
141. ТИХОНОВ Н. А.
142. ТОКА С. К.
143. ФЕДОРОВ В. С.
144. ФИЛИППОВ В. Р.
145. ФИРЮБИН Н. П.
146. ФЛОРЕНТЬЕВ Л. Я.
147. ФРАНЦОВ Г. П.
148. ФРОЛОВ В. С.
149. ХИТРОВ С. Д.
150. ХУДАЙБЕРДЫЕВ Н. Д.
151. ЧАБАНЕНКО А. Т.
152. ШОКИН А. И.
153. ШУМАУСКАС М. Ю.
154. ЩЕРБИНА Б. Е.
155. ЮСУПОВ И.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Ревизия Комиссиязының кежигүннери

1. АБДРАЗЯКОВ А. А.
2. АБЫЗОВ В. П.
3. БАГДАСАРЯН О. М.
4. БАЙРАМОВ Н.
5. БАСКАКОВ С. А.
6. БОЙКОВА А. П.
7. БУГАЕВ Е. И.
8. БУРКАЦКАЯ Г. Е.
9. ВИНОГРАДОВ С. Б.
10. ВЛАДЫЧЕНКО И. М.
11. ГОРКИН А. Ф.
12. ГОРОДОВИКОВ Б. Б.
13. ГОРЮНОВ Д. П.
14. ГРИБКОВ М. П.
15. ДЕМЕНТЬЕВА Р. Ф.
16. ДЖАФАРОВ С. М.
17. ДЗОЦЕНИДЗЕ Г. С.
18. ДМИТРИН А. Г.
19. ДРОЗДЕНКО В. И.
20. ЕГОРОВ А. Г.
21. ЕЛИСТРАТОВ П. М.
22. ЖУКОВ Г. А.
23. ЗАГАФУРАНОВ Ф. З.
24. ЗИМЯНИН М. В.
25. КАБАЛОЕВ Б. Е.
26. КАБКОВ Я. И.
27. КОДИЦА И. С.
28. КОЗЛОВ Г. И.
29. КОЧЕТОВ В. А.
30. КРАСОВСКИЙ С. А.
31. КРЕЙЗЕР Я. Г.
32. КУЛАТОВ Т.
33. КУЛИКОВА М. В.
34. ЛОБАНОК В. Е.
35. МАЛИН В. Н.
36. МАРТЫНОВ Н. В.
37. МИРОНОВ Н. Р.
38. МИРОНОВА З. В.
39. МОРОЗОВ П. И.
40. МОСКОВСКИЙ В. П.
41. МУРАВЬЕВА Н. А.
42. ОРЛОВ М. А.
43. ПАНЮШКИН А. С.
44. ПАНЬКИН И. С.
45. ПИГАЛЕВ П. Ф.
46. ПОДЗЕРКО В. А.
47. ПОПОВ Б. В.
48. ПРОКОФЬЕВ А. А.
49. ПРОМЫСЛОВ В. Ф.
50. РАХМАТОВ М.
51. СЕМЕНОВ В. С.
52. СЕНЬКИН И. И.
53. СЕРОВ В. А.
54. СКРИПКО Н. С.
55. СМИРНОВ В. И.
56. СНАСТИН В. И.
57. СОЛДАТОВ А. А.
58. СТАРОВСКИЙ В. Н.
59. СТЕПАКОВ В. И.
60. ТРОФИМОВ А. С.
61. ХРЕННИКОВ Т. Н.
62. ЧЕРЕДНИЧЕНКО Е. Т.
63. ШАРИПОВ И.
64. ШИКИН И. В.
65. ШУЙСКИЙ Г. Т.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Пленумунуң дугайында ИНФОРМАСТЫГ ДЫҢНАДЫГ

1961 чылдың октябрь 31-де Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XXII съездизинден соңгуткан СЭКП Төп Комитединиң Пленуму болган.

Пленум **СЭКП ТК-ның Президиумун** дараазында составтыг кылдыр соңгаан:

Президиум кежигүннери: эштер Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, Ф. Р. Козлов, А. Н. Косыгин, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник.

Президиум кежигүннеринге кандидаттар: эштер В. В. Гришин, Ш. Р. Рашидов, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе, В. В. Щербицкий.

Пленум **СЭКП ТК-ның Секретариадын** дараазында составтыг кылдыр соңгаан: эш Н. С. Хрущев — СЭКП Төп Комитединиң Бирги секретары, эштер Ф. Р. Козлов, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, О. В. Куусинен, Б. Н. Пономарев, И. В. Спиридонов, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин.

СЭКП ТК-ның чанында партийжи Контроль Комитединиң даргазынга эш Н. М. Шверникти, партийжи Контроль Комитединиң даргазының бирги оралакчызынга эш З. Т. Сердюкту Пленум соңгаан.

СЭКП ТК-НЫҢ РСФСР ТАЛАЗЫ-БИЛЕ БЮРОЗУ

СЭКП ТК-ның Президиуму СЭКП ТК-ның РСФСР талазы-биле Бюрозун дараазында составтыг кылдыр бадылаан:

Эш Н. С. Хрущев—даргазы.

Эш Г. И. Воронов—дарганың бирги оралакчызы, эш П. Ф. Ломако—дарганың оралакчызы.

Бюро кежигүннеринге эштер: Г. Г. Абрамов, Л. Н. Ефремов, А. П. Кириленко, Н. Н. Органов, Д. С. Полянский, А. В. Романов, В. М. Чураев, М. А. Яснов.

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТӨП РЕВИЗИЯ КОМИССИЯЗЫНДА

1961 чылдың октябрь 31-де Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Ревизия Комиссиязының хуралы болган.

Төп Ревизия Комиссиязы комиссияның даргазынга эш Н. А. Муравьеваны соңгаан.

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ XXII СЪЕЗДИЗИ

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XXII съездизин хаап тура Н. С. ХРУЩЕВТУҢ чугаазы

Эргим эштер!

XXII съездиниң ажылы доозулган. Хүннүң айтырыглары доозулган. Съезд Төп Комитеттиң отчёдунуң талазы-биле резолюцияны хүлээп алган, партияның Программазын, партияның Уставын хүлээп алган, Төп Ревизия Комиссиязының отчёдун бадылаан, партияның удуртур органнарын сонгаан.

XXII съезд бистиң партиявыстың болгаш чуртувустун амыдыралынга, коммунизмниң тиилелгези дээш демиселге чугула үе-чада кылдыр демдеглеттинер деп бүрүн барымдаа-биле чугаалап болур. **(Диңмиттиг адыш часкаашкыны).**

Коммунистиг ниитилелди тургузар дээш демиселдиң оруун ажылчын аңгының улуг башкылары Маркс, Энгельс, Ленин эртем ёзузу-биле үндезилээн. Бистиң өлүм чок баштыңчывыс Владимир Ильич Ленин Октябрьның социалистиг Улуг революциязының тиилелгезинге ажылчын аңгыны, күш-ажылчы чонну чедирип келген большевиктерниң революстуг партиязын тургускан. Октябрьның соонда бистиң партиявысты Коммунистиг партия деп адап эгелээн. Ол болза ооң эчис сорулгазы — коммунизмни тургузары болурун айтып турары ол. Коммунистер, бүгү күш-ажылчы улус Лениниге, партияга быжыг-биле бүзүреп чораан. Ындыг болза-даа ынчаарда хей-хей кижилерге коммунизм бодал, хандыкшыл, күзел, ындыг болза-даа кончуг ырак үүл кылдыр сагындырып чораан.

Ол үеден бээр бистер аажок улуг орукту эткен бис. Совет улус социализмни тургускан, чурттун экономиктиг, политиктиг, күрүне амыдыралынга аажок улуг чаартылгаларны боттандырган болгаш коммунистиг тургузуушкуннуң калбак оруунче кирген.

Чаа Программаны хүлээп алгаш, XXII съезд марксизм-ленинизмниң өредиин удуртулга болдурбушаан. Коммунистиг партияга баштаткан Совет Эвилелиниң улустары бистиң чуртувуска коммунистиг ниитилелди тургузар дээш демиселдиң тугун бедии-биле көдүрүп үндүрген дээрзин бүгү делегейниң мурнунга чарлаан. Коммунистиг ниитилелди тургузары партияның болгаш улустуң практиктиг сорулгазы апарган. **(Адыш часкаашкыны).**

Коммунизмниң бадыткаттынып тургустунарынга быжыг материалдыг база болгаш материал база угаан-бодалдың байлактарының өлбекшили негеттинип турар. А ол болза кыйгырыглар-биле чедип алдынмас. Коммунизмни күш-ажылбиле, күш-ажыл-биле, чүгле миллион-миллион кижилерниң күш-ажылы-биле тургузуп болур. **(Үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны).**

Эштер! Партияның съездизинге изиг байырын чедирген болгаш ажылының үре-түннелдиг болурунга күзелдерни илергейлээн он-он муң телеграммалар болгаш чагаалар съездиниң адрезинге келген. Партияның XXII съездизинге алдар кылдыр алган хүлээлгелерниң күүседезиниң дугайында он муң ажыг рапорттар ажылчыннарның, колхозчуларның, совхозтар ажылчыннарының, артемниң, культураның болгаш уран чүүлүн ажылдакчыларының коллективтеринден келгилээн.

XXII съездиге байырлыг чагааларны чоруткан бүгү коллективтерге, бүгү эштерге чүректиң ханызындан өөрүп четтириишкинни съездиниң делегаттарының мурнундан илергейлээриц болгаш күш-ажылга чаа-чаа чедиишкиннерлиг болурун оларга күзээрин чөпшээреп көрүнер **(Диңмиттиг адыш часкаашкыны).**

Акы-дуңма марксисчи-ленинчи партияларга, съездиниң ажылынга киришкени, оларның чаагай күзелдери дээш изиг өөрүп четтириишкинни съездиниң делегаттарының мурнундан, бистиң бүгү партиявыстың болгаш совет улустуң мурнундан база катап илергейлээрин чөпшээреп көрүнер. **(Үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны).** Ленинчи партия коммунизмниң тугун, пролетаржы интернационализмниң тугун моон соңгаар-даа бедии-биле тудар дээрзин өөнүктеривиске бүзүредип тур бис. **(Үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны).**

Африканың хамаарышпас күрүнелериниң демократтыг национал партияларының төлөөлекчилеринге оларның бистиң съездивистиң адрезинге изиг байыр чедириишкиннери дээш чүректиң ханызындан өөрүп четтирдивис. **(Диңмиттиг адыш часкаашкыны).** Колониалдыг кулданыгга удур боттарының хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш улустарның демиселин деткип келген болгаш деткиир-даа бис. **(Диңмиттиг адыш часкаашкыны).**

Бистер бүгү улустарның аразында найыралды быжыглаар, тайбың кожа-хелбээ догуннаашкынның ленинчи принциптерин амыдыралга чайгылыш чокка боттандырар, бүгү делегейге тайбың дээш демисежир бис. **(Диңмиттиг адыш часкаашкыны).**

Чаа Программа-биле чепсегленген бистиң улузувус бодунуң хүрээлеңин партияны долгандыр, марксизм-ленинизмниң тугунуң адаа-биле улам сырый каттыштырар. **(Диңмиттиг, үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны).**

Бистиң эчис сорулгавыс тодаргай, сорулгалар тодараттынган.

Ажыл-херек дээш, эштер! Коммунизмниң чаа-чаа тиилелгези дээш! **(Диңмиттиг үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны, өөрүп салып турган. Улус шуптузу туруп келген).**

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XXII съездизинин хаг-дынганын чарлаарын чөпшээреп көрүнер! **(Диңмиттиг өөрүп салыышкыны. Съездиниң делегаттары болгаш аалчылар «Интернационал» партийжи гимнини аажок улуг сорук кириишкин-биле ырлап күүсеткен. Гимнини ырлап күүсеткен соонда, өөрүп салыышкыны база катап чаа күш-биле эгелээн болгаш элээн каш минуталарда үргүлчүлээн.**

Залдың бүгү булуңнарындан байыр чедириишкиннерниң үннери дыңналып турган: «СЭКП-ниң XXII съездизинге — Ура!». «Ленинчи партияга — алдар!». «Партияның ленинчи Программазы делгерезин! Ура!». «Акы-дуңма марксисчи-ленинчи партияларга. — Ура!». «Социалистиг лагерьге — Ура!». «Ленинчи Төп Комитет делгерезин! — Ура!». «Совет улуска — Ура!». «Вива Куба!». «Ленинизм — коммунизм!» «Ленинизм — коммунизм: Ура!». «Улустарның найыралы!». Улустарның найыралы!» «Тайбың!». Ура!» деп өөрүп салып турган.

Эш Хрущев өөрүп салган: «Акы-дуңма марксисчи-ленинчи партияларга Ура!»

Делегейниң коммунистиг болгаш ажылчын шимчээшкининге алдар болдурган, марксизм-ленинизмге алдар болдурган байыр чедириишкиннери болгаш өөрүп салыышкыны залга база катап диңмиреп үнген.

— Колониализмниң болгаш империализмниң дарлалынга удур боттарының хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш демисежип турар улустар делгерезин!

Даштыкы аалчылар Совет Эвилелинге алдар болдурган, Лениниң улуг партиязынга алдар болдурган, тайбың болгаш келир чырыткылыг үе дээш боттарының демиселинге улустарның чаңгыс эвинге болгаш, акы-дуңмалышкы чоруунга алдар болдурган өөрүп салган.

Улуг ленинчи партияның чаңгыс эвиниң болгаш сырый каттышканының, бодунуң чаа Программазын — коммунизмни тургузарының Программазын амыдыралга боттандырарынга ооң беленинің күүлүг болгаш сорук кириишкинниг көргүзүү болган.

СЭКП Төп Комитединиң отчёдунуң талазы-биле Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XXII съездизинин

РЕЗОЛЮЦИЯЗЫ

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XXII съездизи кажан бистиң чуртувус коммунистиг ниитилелди калбаа-биле тургузарының үезинче кирген турда, кажан социализм улус демократиязының чурттарында быжыг-биле бадыткаттынган, бүгү делегейде депшилгениң болгаш тайбың-ның күштериниң шапкын өзүлдези чоруп турар үеде чыылган.

СЭКП-ниң XX съездизиниң соонда эткен чылдар бистиң партиявыстың, совет улустун, бүгү кижи төрелгетениц амыдыралынга онза чугула ужур-дузалыг болган. Ленинчи чиңгине шугумну партия боттандырбышаан, улуг ажылдарның бүгү калбак фронтузунга коммунистиг тургузуушкуннун сорулгаларын күүседириинче бүгү ажылчы чоннарны мобилизастаан. Улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң чедичыл планын хүлээп алган СЭКП-ниң элчег чок XXI съездизи коммунизмче ССРЭ-ниң хөгжүлдезинин оруунга улуг үе болган.

СЭКП-ниң XXII съездизи совет улустун бүгү делегейге төөгүлүг тиилелгелериниң түннелдерин улуг күзел ханыышкыны-биле кылып турар. Советтерниң чурту маадырлыг демиселдиң оруун эткен болгаш ам бодунуң чогаадыкчы күштериниң долу чечектелиишкининде туруп турар. Совет Эвилелиниң күчү шыдалы улам улуу-биле быжыккан, тайбының болгаш депшилгениң херээ дээш, улустарның найыралы дээш, кижи төрелгетениң аас-кежии дээш демиселчи кылдыр ооң делегейге ат-алдары хемчээл чокка өскен.

Бистиң партиявыстың теоретиктиг түннелдериниң болгаш политиктиг шугумунуң шыннышын болуушкуннарның бүгү чорудулгазы бадыткап турар. Амыдыралдың болдунун улустун чаагай чоруунун дугайында сагыш салыышкынның негеп келгени, ленинчи революстуг чогаадыкчы чоруктун ёзузу сиңиккен XX съездиниң угланыышкыны бүрүнү-биле тиилээн.

ТК-ның Бирги секретары эш Н. С. Хрущевтун илеткелин —СЭКП Төп Комитединиң отчёдун дыңнап, чугаалажып көргеш, Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XXII съездизиниң доктаадыры болза:

Иштики болгаш даштыкы политиканың талазы-биле СЭКП Төп Комитединиң политиктиг угланыышкынын болгаш практиктиг ажыл-чорудулгазын бүрүн болгаш долузу-биле чүүлдүг деп санаар. СЭКП Төп Комитединиң отчёдунда киргон түннелдерни болгаш саналдарны чүүлдүг деп санаар.

I.

XXII съездиниң демдеглээри болза, бүгү делегейде социализмниң, демократияның болгаш тайбының күштериниң улам ыңайгы өзүлдези делегейниң амгы байдалының тодарадыкчы шынар демдээ болун турар. Дайынны болдурбазынче болгаш тайбыны быжыглаарынче угландырган даштыкы политиктиг угланыышкынының шыннышын амыдырал бадыткаан. Ол угланыышкын совет улустун үндезин эргеажыктарынга дүгжүп турар болгаш бүгү чурттарда тайбыңга ынакшылдыг күштериниң деткимчезин алган. Съезд даштыкы политиканың чайгылыш чогун, өөлдээн болгаш инициативалын бедии-биле үнелеп, бүгү күрүнелер-биле политиктиг, экономиктиг болгаш культурлуг харылзаларны күштелдирер сорулга-биле Төп Комитеттиң болгаш Совет чазактың боттандырып турар хемчеглерин бүрүнү-биле чүүлдүг деп санап тур.

Дайынны болдурбайн баары чедип алдынганы, ынчангаш совет кижилер, өске-даа чурттарның улустары тайбың амыдыралдың кежиктерин ажыглаар аргалыг болган ол фактыны Совет күрүненің күчүзүн өстүрер, ленинчи даштыкы политиканы боттандырар талазы-биле партияның, ооң Төп Комитединиң ажыл-чорудулгазының кол түннели кылдыр, социализм чурттарының акы-дуңма партияларының ажыл-чорудулгазының, бүгү чурттарның тайбынга ынакшылдыг күштериниң идепкейжээнинің түннели кылдыр көөр ужурлуг.

Совет Эвилели, Кыдат Улус Республика, социализмниң делегей системазының бүгү чурттары социализмниң болгаш коммунизмниң тургузуушкунунун оруу-биле бүзүрелдиг чоруп орар. Социалистиг чурттар боттарының өзүн турар күчүзүнге даянмышаан, бүгү делегейде тайбынга ынакшылдыг күштериниң деткимчези-биле, ийи системаларның экономиктиг тайбың чарыжының оруундан делегейниң бүгү-ниити халавының оруунче делегейни киир чыгаар арганы империалистерге бербээн. Делегейниң амгы амыдыралының кол чүүлү болун турары ийи удурланышкак социал системаларның тайбың чарыжы шиитпирлиг үе-чадаже кирген. Улустар аразында найыралдың болгаш тайбыңның политиказы хүлээп көрүүшкүнү болгаш деткимчени улам улуу-биле чаалап ап, агрессияның болгаш дайынның империалистиг политиказын тиилеп турар.

Делегейниң социалистиг системазы чедиишкинниг хөгжүп, быжыгып турар болгаш кижи ниитилелиниң депшилгезинің тодарадыкчы фактору болун турар. Совет Эвилели коммунизмни калбаа-биле тургузарының үезинче кирген; улус демократиязының чурттарының хей нуруузунда экономиканың хей укладтыг чоруу узуткаттынган болгаш социализмни тургузарын доозун турар: улустарның амыдырал деннели чайгылыш чокка өзүн турар; социалистиг күрүнелериниң акы-дуңма кады ажылдажылгазы болгаш бот-боттарынга дузаламчызы калбарып турар. Съезд социалистиг чурттарның акы-дуңма партияларының болгаш улустарының шылгарангай чедиишкиннериниге изиг байырын чедирип, оларның алдарлыг чаа тиилелгелерлиг болуруун күзеп тур.

Пролетаржы интернационализмниң, деп эргениң болгаш бот-боттарынга эш-хуузунуң дузаламчызының принциптеринге үндезилеттинген социалистиг күрүнелериниң экономиктиг, политиктиг болгаш культурлуг кады ажылдажылгазын чайгылыш чокка быжыглаарынче Төп Комитеттин болгаш Совет чазактың шугумун XXII съезд чүүлдүг деп санап тур. Марксизм-ленинизмге үндезилээн, делегейниң коммунистиг шимчээшкининиң чаңгыс эвинин болгаш сырый каттыжыышкынының эрге-ажыктарынга СЭКП-биле акы-дуңма коммунистиг болгаш ажылчын партияларның аразында кады ажылдажылганы хөгжүдер болгаш быжыглаар талазы-биле Төп Комитеттин улуг болгаш үре-түннелдиг ажылын съезд онзалап демдеглеп тур. Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязынче болгаш ооң ленинчи Төп Комитединче Албаниянның Күш-ажыл партиязының удуртукчуларының халдаашкыннарын барымдаа чок болгаш нүгүлдүг чүүлдер кылдыр съезд шиитпирлиг бүрүү шаап тур. Албани удуртукчуларының хөделиишкиннери 1957 болгаш 1960 чылдарда коммунистиг болгаш ажылчын партияларның төлөөлекчилериниң Чөвүлел хуралдарының Декларациязынга болгаш Медеглелиниге дүүшпес болгаш ону социалистиг чурттарның найыралын база сырый каттыжыышкынын буза тепсиринче угланган, империализмниң холунга ойнаарак болуп турар чарылдырыкчы хөделиишкиннер деп санаардан өскээр үнелеп көрүп болбас. Бир эвес албани удуртукчулар боттарының улузунуң эрге-ажыктарын үнелеп көрүп турар болгаш СЭКП-биле, бүгү акы-дуңма партиялар-биле найыралды шынында күзеп турар болза, олар боттарының частырыглыг үзел-бодалдарындан ойталаар болгаш социалистиг бүгү чурттар-биле, делегейниң коммунистиг шимчээшкини-биле чаңгыс эптиң болгаш кады ажылдажылганың оруунче эглип келир дээрзинге идегелин съезд илергейлеп тур.

Социалистиг лагерьниң чаңгыс эвин улам ыңай быжыглаары, ооң күчү-шыдалын болгаш камгаланыр аргазын бодидери эң чугула сорулгаларның бирээзи болуп арттып турар. Чурт бүрүзүнүң национал ажыл-агыйын хөгжүдер талазы-биле күжениишкиннерни, экономиктиг кады ажылдажылганы болгаш кайы-кайызынга дузаламчыны быжыглаар болгаш хөгжүдер талазы-биле ниити күжениишкиннер-биле дүүштүрери — делегейниң социалистиг ажыл-агыйының социалистиг дем каттыштырылгазының бүгү чурттарының улам ыңайгы чечектелиишкининиң болгаш көдүрдүүшкүнүнүң оруу ыңдыг-дыр.

Социалистиг чурттарның чедиишкиннери депшилгениң оруу-биле бүгү кижи төрелгетениң хөгжүүрүн революсчудуп база дүргедетпишаан, социалистиг эвес күрүнелериниң улустарынга өзүн турар бүгү талалыг салларны чедирип турар. **Ам делегей хөгжүлдезиниң кол угланыышкынын империализм эвес, а социализм тодаргайлап турар.**

Капитализмниң ниити кризизиниң ханылаарының чайлаш чогунун дугайында XX съездиниң түннелдери бүрүнү-биле бадыткаттынган. Эрткен чылдарның дургузунда империализмниң экономиктиг, политиктиг болгаш идеологтуг туруштары улам ыңай кошкап, ооң кол-кол чөрүлдээлери улам-на чидигленип, ажылчын аңгының революстуг демисели, улустарның демократтыг болгаш национал-хосталгалыг шимчээшкини улуг хемчээлдин-биле калбарган. Капиталистиг тургузуг бодун ажылчы чоннарны кадыг-дошкуну-биле мөлчүүрүнүп, национал болгаш колониал дарлалдың, чепсегленишкиннерни өндере бүдүрериниң болгаш хылыкчы дайыннарның тургузуу кылдыр улустарның караанга улам-на бужартадып турар.

Национал-хосталгалыг шимчээшкиннің күчүлүг согуушкуннарынга таварышкаш, колониалдыг система херек кырында буступ дүшкен. Империалистиг күштер, бирги өөлчегде делегей реакциязының кол чөленгижи болгаш делегей жандармы — америк империализм колониалдыг кулданыышкынның чаа, улам-на кажар оптуг хевирлерин ажыглавышаан, боттарының туруштарын хевээр арттырарын оралдажын турар. Ынчалза-даа чүгле экономиктиг болгаш политиктиг хамаарылганың бүгү-ле хевирлериниң туюлунга чедир хосталыр чорук, чүгле хөгжүлдениң капиталистиг өвес оруу колония турган улустарның чурттарын ёзулуг хосталгага, чечектелиишкинге болгаш аас-кежиинге чедирип болур дээрзинге мурнундагы колониялардың улустарын төөгүлүг лурждулга улам-на улуу-биле бүзүредип турар.

Империализмниң идеологтарының, оларның барының үзелдиг социалистиг болгаш ревизионисчи чалчаларының мегехоозун чулчуруушкуннары турза-даа, капиталистиг чурттарда ацгы демисели өшпейн, а улам-на улуу-биле калбарын, улам-на чидиг характерлиг болун турар. Ажылчын аңгының революстуг демисели-биле чергелештир, тараачынларның шимчээшкини, а ол ышкаш ниити демократтыг шимчээшкин база-ла күштелин турар. Империализме улур турждуп турар күштерни каттыштырары, антикоммунизмниң болгаш реформизмниң идеологиязын болгаш практиказын шиитпирлиг ажып эрттери эргежок чугула чорук болуп турар.

Чурттарның социализмче шилчиириниң хевири янзы-бүрү болур дээрзиниң дугайында XX съездиниң түннелиниң шынныын ниитилел хөгжүлдезиниң бүгү чорудулгазы, империализмге удур, социализм дээш турждуп турар күштерниң үзүктел чок өзүүшкүнү бадыткап турар. Делегейниң коммунистиг шимчээшкининиң деткээни ол түннелди марксисчи-ленинчи партияларның Чөвүлел хуралдарынга хүлээп алган. 1957 чылдың Декларациязы болгаш 1960 чылдың Медеглели ол түннелди улам ханылаткан болгаш хөгжүткен.

Социалистиг революцияны боттандырары болгаш кайы-бир хевирге пролетариат диктатуразын тургузары дээш боттарының чурттарының ажылчын аңгызының болгаш бүгү ажылчы чоннарының демиселин марксисчи-ленинчи партиялар баштап турар.

Социалистиг революцияның хөгжүлдезиниң хевирлери болгаш оруктары кайы-бир чуртта аңгы күштериниң тодаргай деңзигүүрүнден, ажылчын аңгының база ооң авангардының организастыындан болгаш быжып чедишкининден, тергиидекчи аңгыларның удурланыышкынының хиреченгезинден хамааржыр. Пролетариат диктатуразы кандыгдаа хевирлерге тургустунганындан хамаарылга чокка, ол диктатура демократияның калбарганын, хоозун буржуаз, демократиядан ёзулуг демократияже, ажылчы чоннарга демократияже шилчилгени айтып турар. Ажылчын аңгы болгаш ооң авангарды — марксисчи-ленинчи партия социалистиг революцияны тайбың арга-биле боттандырарынче чүткүп турар. Ол болдунар арганы боттандырары ажылчын аңгының болгаш бүгү улустун эрге-ажыктарынга, чурттун национал эрге-ажыктарынга дүгжүп турар ийик.

Амгы үениң байдалдарында элээн каш капиталистиг чурттарда болдунун мурнакчы отрядынга баштаткан ажылчын аңгы ажылчын болгаш улусчу фронтузунун база янзы-бүрү партияларның болгаш хей-ниити организацияларының дугуржулгазының база политиктиг кады ажылдажылгазының өске-даа болдунун болур хевирлеринге үндезилээш, чоннун хей нуруузун каттыштырып, күрүне эрге-чагыргазын хамааты дайыны чокка чаалап ап база бүдүрүлгениң кол-кол чепсек-хереклериниң улустун холунче шилчиирин хандырып болур болдунар аргалыг болун турар.

Улустун хей нуруузунга даянмышаан база капиталистер-биле болгаш помещиктер-биле чөпшээрежилгениң политиказындан ойталаар харыы чок оппортунистиг идегеттерни шиитпирлии-биле ойтур шаппышаан. ажылчын аңгы болза, улуска удур, реаксылыг күштерге аштырышкынны таварыштырып, парламентиге быжыг хей нуруузу чаалап ап, парламентини буржуазияның аңгы талазы-биле эрге-ажыктарынга бараан болур чепсек турганындан күш-ажылчы чонга бараан болур чепсек болдуруп, парламентиден дашкаар калбак массалыг демиселди калбартып, реаксылыг күштериниң удурланыышкынын сый шаап, социалистиг революцияны тайбың боттандырарынга эргежок чугула байдалдарны тургузун болур аргалыг болун турар. Ол бүгүнү чүгле ажылчын аңгының, тараачын массаларның болгаш хоорайның ортумак бөлүктериниң улуг монополистиг капиталга удур, реакцияга удур, ханы социал реформалар дээш, тайбың болгаш социализм дээш аңгы демиселин калбаа-биле, үзүктел чогу-биле хөгжүдериниң аргазы-биле кылын болур. Мөлчүкчу аңгылар улусту күчүлээринче кирип турарының үезинде өске болдунар арганы—социализмче тайбын эвес шилчилгени барымдаалаары эргежок чугула. Тергиидекчи аңгылар эрге-чагыргазындан эки-туразы-биле чайлап бербес деп ленинизм өөредип турар болгаш ону төөгүлүг дуржулга бадыткап турар. Ол байдалдарның үезинде аңгы демиселиниң кадыг-дошкунунун хире чергези болгаш хевирлери чүгле пролетариаттан хамааржыр эвес, чоннун колдуг хей нуруузунун тура-соруунга реаксылыг бөлүктериниң улурланыышкынының күжүнден, социализм дээш демиселдиң кайы-бир үе-чадазында ол бөлүктериниң күчүлээшкинни хереглээриндан база хамааржыр.

Бистиң үеристиң ең-не салдарлыг политиктиг күжү коммунизм болу берген. Улустарның эрге-ажыктары дээш ең-не чайгылыш чок, быжыг туруштуг болгаш эрес-дидим демиселчилер — коммунистерниң салдары четпейн турар элээн азы биче-даа хөгжүделиг ажылчын, хосталгалыг шимчээшкинниг чурт ам чок. Коммунистиг болгаш ажылчын партияларның төлөөлекчилериниң 1957 болгаш 1960 чылдарда төөгүлүг Чөвүлел хуралдары болгаш ол чөвүлел хуралларның ажылдап кылган документилери болза делегейниң коммунистиг шимчээшкининиң хүрээлеңин улам ыңай быжыглаарынга улуг ужур-дузалыг болган. Коммунистиг болгаш ажылчын партияларның төлөөлекчилериниң Чөвүлел хуралдарынга СЭКП-ниң төлөөлериниң ажыл-чорудулгазын съезд бедии-биле үнелеп көрүп, долузу-биле чүүлдүг деп санап тур.

Ийи фронтуларга — кол айылдыг чорук ревизионизмге база догматизмге болгаш сектант чорукка удур эптеш чок, чайгылыш дивес демисел — марксизм-ленинизмниң тиилелгезинге шиитпирлиг ужур-дузалыг болун турар. Делегейниң коммунистиг шимчээшкининиң сырый каттыжыышкынын бүгү хемчеглер-биле быжыглаары, бүгү чурттарның коммунистериниң чаңгыс эвин кошкадырын оралдажыр кижилерниң шуптузу-биле демиселди чорудар чорукту СЭКП бодунун интернационалчы хүлээлгези деп көрүп турар. Югославияның Коммунистер эвилелиниң программазында ең-не мөөнү-биле илереттинген амгы үениң ревизионизминиң теориязын болгаш практиказын моон соңгаар-даа сойгалап илередири эргежок чугула.

Дайын болгаш тайбың дугайында айтырыг болза бүгү кижи төрелгетенни дувуредип турар амгы үениң ең шыңгыы айтырыы болуп келген болгаш болуп турар-даа.

Амгы үе-чадада күрүнелер аразынга дайыннар чайлаш чок чүүлдер эвес, оларны болдурбайн барып болур дээрзиниң дугайында XX болгаш XXI съездилериниң түннелиниң шынныын сөөлгү чылдарның болуушкуннары бадыткаан. Бистиң үевисте тайбының камгалалында турар күүлүг күштер болза дайынның империалистиг кыпсыкчыларын кыңчыктырбас бүгү чугула чепсектерлиг болуп турар. Социализмниң делегей системазы империализмниң дайын авантюраларындан чүгле социалистиг чурттарның улустарын эвес, харын база бүгү кижи төрелгетенни камгалап турар улам-на идегелдиг чөленгиш болун турар. Совет Эвилелиниң болгаш өске-даа чурттарның улам-на өзүп турар күчү-шыдалы бүгү делегейге тайбының чугула магадылалы болун турар.

Азияның, Африканың, Латин Американың колониалдыг дарлалдан хосталган чурттары, капиталистиг күрүнелериниң ажылчын аңгызы болгаш бүгү ажылчы чоннары тайбың дээш социалистиг чурттар-биле кады демисежип турар; бүгү делегейде тайбың талалакчыларының шимчээшкини өзүп турар. Улус — тайбың дээш демиселде шиитпирлиг күш. Социалистиг лагерьниң күчү-шыдалы улуг болган тудум-на капиталистиг чурттарның боттарынга тайбың дээш демисел улам идепкейжиир, делегейниң чаа дайынын кыпсыры империалистерге улам-на бергедээр. Чаа дайынны белеткээринге удур социализм чурттарының болгаш тайбынга ынакшылдыг бүгү күштериниң демисели амгы үениң делегей политиказының кол утка шынары болун турар.

Делегей ареназынга күштериниң деңзигүүрүнүн социализмге ажыктыг кылдыр үндезини-биле өскерилгениниң түннелинде, аңгы-аңгы социал тургузуулуг күрүнелериниң тайбың кожа-хелбээ догуннаарының политиказы улам-на быжыг баазалыг болган. Совет Эвилелиниң даштыкы политиказының үндезини болун турар аңгы-аңгы социал тургузуулуг күрүнелериниң тайбың кожа-хелбээ догуннаарының В. И. Лениниң чарлаан принциптерин тайбынны камгалаарының болгаш делегейниң чаа дайынын болдурбазының оруу кылдыр калбаа-биле хүлээп көрүнген. Амгы үеде кижи төрелгетенни башкаладырып турар социалдыг болгаш политиктиг айтырыгларның шиитпирлеттинер ужурлуг бүгү үе-чадада тайбың ёзу-биле кожа-хелбээ догуннаашкынны чедип алырының перспективазы амгы үениң байдалдарында ажыттынган. Чер кырынга социализм бүрүнү-биле тиилевээн турда-ла, делегейниң чамдык кезектеринге капитализм хевээр турда-ла ниитилелдиң амыдыралындан дайынны чайладырының боттуг болдунар аргазы тургустунарынче бүгү херек бар чыдар.

Империалистиг күрүнелериниң даштыкы политиказы болза агрессия болгаш дайын-биле мага-бодундан холбагдашкан монополистиг капиталдың аңгы талазы-биле эрге-ажыктарындан тодараттынар дээрзин ооң-биле кады барымдаалап көөр херек. Империализм амдыызында бар турар үеде агрессчи дайыннарның үндезини база-ла хевээр арттар. Делегей империализми, бирги өөлчегде америк империализм болза бүгү делегейде тайбының херээнге кол-ла айыыл болуп турар. Кижи төрелгетениң мурнунга ең-не коргунчуг кем-херек үүлгедишкинин—делегейниң термоядролуг дайынын империализм белеткеп турар. Империалистер делегейниң ийиги дайынының артыышкыннарын үзүткаар, герман тайбың кереезин чарар болгаш Барыын Берлинде байдалды чогумчудар дугайында Совет Эвилелиниң болгаш өске-даа тайбынга ынакшылдыг чурттарның саналдарынга харыы кылдыр дайын-биле кыжангаш, Европаның төвүнде айыылдыг байдалды тургускан. Сөөлгү чылдар дургузунда реакцияның күштери бүгү-ниитиниң тайбыңынга чаңгыс эвес удаа кыжаныр турган болгаш улустар аразының бөдалын чидиглендирип, кижи төрелгетенни дайынның кес кырынга салыр оралдажыышкыннарын сокеатпайн турарлар. Амгы үеде онза бедик серемчилел улустарда кажангызындан-даа артык негеттинип турар.

Бистиң Төрээн чуртувустун камгаланыр аргазын улам күштелдириниң талазы-биле Төп Комитеттин болгаш Совет чазактың алган хемчеглерин съезд чогуур өйүнде, шын болгаш эргежок чугула деп санап тур. Империалистиг агрессорлар туруп турар үеде ыяк белен болуп, дарыны курган тудар, социалистиг чурттарның камгалалын, оларның чепсектиг күштерин сайзырангайжыдар херек.

Улустар аразының үндезин айтырыгларын, бирги өөлчегде мөөн адаанда үүлдерни тайбың кожа-хелбээ догуннаашкынының принциптеринге үндезилээш, соңгаарладыышкын чокка шиитпирлээри тайбыңны быжыглаарының херээ: улустар аразының ең шыңгыы контролюн кылып турган, чепсегленишкинни бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүрерин, колониалдыг дарлалды ооң бүгү хевирлери-биле болгаш

(Уланчызы 3-кү арында).

СЭКП Төп Комитединиң отчёдунуң талазы-биле Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XXII съездизиниң РЕЗОЛЮЦИЯЗЫ

илерээшкиннери-биле шуут узуткаарын, боттарының хамаарышпас чоруун чоокта чаа чаалап алган улустарга ажыктыг дузаламчыны херек кырынга хандырарын; делегейниң ийиги дайынының артынчыларын узуткаарын, Германия-биле тайбың таарыштырылганы; Каттышкан Нациялар Организациязында Кытат Улус Республиканың хоойлу өзугаар эргелерин катап тургузарын; Каттышкан Нациялар Организациязының механизмин үндезини-биле экижидерин; күрүнелер аразынга ажыл-херекчи харылзааларны, бүгү чурттарның аразынга экономиктиг болгаш культурлуг харылзааларны хөгжүдерин негеп турар.

Улустарның социал депшилгезиниң болгаш аас-кежииниң бедик идеалдарының тиилээриниң эрге-ажыктары дээш улустар аразынга тайбыңны болгаш найыралды камгалаар төлээде, Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы эргежок чугула үүлдерни шуптузун кылыр.

СЭКП-ниң XXII съездизиниң моон соңгаар-даа чугула деп санаары болза:

— аңгы-аңгы социал тургузуглуг күрүнелерниң тайбың божа-хелбээ догуннаарының принцивин Совет Эвилелиниң даштыкы политиказының чиңгине шугуму кылдыр чайгылыш чокка, шиитпирлин-биле боттандырар;

— акы-дүнмалышкы кады ажылдажылгага болгаш боттарынга дузаламчыга үндезилээш, социализм чурттарының чаңгыс эвин могаг чок быжыглап, делегейниң социалистиг системазының күчүзүн быжыглаарынга бодунуң салыышкының киирер;

— бүгү делегейге тайбың дээш демисежип турар бүгү күштер-биле кады ажылдажылганы хөгжүдер болгаш ханыладыр;

— бүгү делегейниң ажылчын аңгызы-биле болгаш ажылчы чоннары-биле пролетаржы эп-сеткил каттыжыышкының быжыглаар, империалистиг болгаш колониалдыг мөлчүгелден боттарының хосталыры дээш, боттарының хамаарышпас чоруун быжыглаары дээш демисежип турар улустарга бүгү хемчеглериниң деткимчезин көргүзер;

— улустар аразының ажыл-херекчи харылзааларын, бүгү чурттар-биле бот-боттарының аразынга ажыктыг экономиктиг кады ажылдажылганы болгаш садыгны улам калбаа-биле хөгжүдер;

— делегейниң өйү келген айтырыгларын чугаалажыышкыннарның аргазы-биле шиитпирлээрин чедип албышаан, идепкейлиг болгаш таарымчалыг даштыкы политиканы чорудар, дайынның империалистиг кыпсыкчыларының чимзенишкиннерин болгаш аргаларын сойгалаар, бүгү делегейге тайбыңны быжыглаар.

II.

XX съездиниң ажылдап кылганы **иштики политиканы** чайгылыш чокка боттандырганының түңнелинде, отчёттуг үениң дургузунда улус ажыл-агыйының бүгү адырларын хөгжүдеринге улуг чедишкиннерниң чедип алдынганын съезд сеткил ханыышкын-биле демдеглеп тур. Үлетпүр болгаш көдээ ажыл-агый шапкыны-биле көдүрүлген, бистин Төрээн чуртувустуң экономиктиг күүзү болгаш камгаланыр аргалыы улам-на быжыккан, совет кижилериниң материалдыг болгаш угаан-бодал хереглелдери улам долузу-биле хандыртыныш турар апарган. Коммунизмниң материал-техниктиг баазазын тургузарының хөрээ быжыы-биле үндезилеттинген.

XX съездиниң сөөлүнде үениң эң чугула үүлү болза коммунистиг тургузуушкуннуң дүргедеткен темпизи ол болган.

Сөөлгү алды чылдарның дургузунда үлетпүр продукциязын бүдүрери барык 80 хуу көвүдээн. Чеди чыл планы чедишкинниг күүсеттинин турар. Үлетпүр продукциязының чылда ортумак немелде өзүлдезин чеди чылдың баштайгы үш чылдарында 8,3 хуу төлевилээнинің орнунга херек кырында 10 хуу болуп турар. Социалистиг экономиканың чаа улуг курлавырлары илереттинген болгаш ажыглалда кииртинген, ол чорук чеди чылдың баштайгы үш чылдарының онаалгаларындан ажыр үлетпүр продукциязын 19 миллиард хире рубльге үндүрер арганы берген. Материалдыг бүдүрүлгениң бүгү адырларын техника-биле чаартыр чепсеглээр талазы-биле улуг ажыл чоруттунган. Машиналарның, становторның, аппараттарның, приборларның, автоматчыдылганың муң-муң сайзыраңгай хевирлери тургустунган.

Партияның болгаш чазактың могаг чок сагыш салыышкынының, совет улустуң эрес-маадырлыг күш-ажылының ачызында Совет Армияны ракета-ядролуг техника-биле чаартыр чепсеглээри бүрүү-биле доозулганын съезд демдеглеп тур. Бистиң улузувустуң холунда күүлүг шериг техниказы социалистиг чаалап алыышкыннарны камгалаарынга, бүгү делегейде тайбыңны быжыглаарының хөрээнге идегелдии-биле бараан болуп турар.

XX съездиниң соонда үлетпүрге, тудугга, транспорткы **шынар талазы-биле улуг өскерилгелер** болгулаан. Одалга балансызының тургузуун үндезини-биле экижиткен; электроөнергетиканы чаа техниктиг баазага тургускан; химия үлетпүрүнүң хөгжүдезиниң болгаш транспорттуң техниктиг чаартылгазының темпилери улуу-биле дүргедээн. Партия болгаш чазак чиик болгаш аъш-чем үлетпүрүн хөгжүдер талазы-биле хемчеглерни алган, улустуң хереглел барааннарын бүдүрерин көвүдеткен, ол чорук ам безин үре-түңнедиг салдарны чедирип турар, а совет кижилериниң амыдырал деңнелин бедиринге моон соңгаар улам улуг салдарны чедирер.

Тудугларны чаа техника-биле хандырганының, чыып эптээр демир-бетонну калбаа-биле нептереткениниң түңнелинде капитал тудуг көзүлбээн хемчээлдерге калбарган. 1956—1961 чылдарда улус ажыл-агыйынга 156 миллиард рубльди киирген, ол болза партияның XX съездизинге чедир Совет эрге-чагырганың бүгү чылдарының дургузунда капитал салыышкыннарның хемчээлинден ажып турар. Күрүнениң алды муң чыгам чаа бүдүрүлгелерин, оларның аразында—делегейде эң улуг гидроэлектростанцияларны, металлургия, химия болгаш машина тудуунуң заводтарын, пес-таавы комбинаттарын ажыглалда киирген; ажылдап турар бүдүрүлгелерни чаартыр болгаш алгыдары ышкаш, бүдүрүлге күүлерин өстүрериниң ындыг экономиктиг болгаш ажыктыг аргаларын калбаа-биле ажыглап турар.

Чурттуң чөөн талакы районнарының бүдүрүкчү күштерин дүрген хөгжүдеринче партияның айыткан угланыышкыны амыдыралга чайгылыш чокка боттанып турар. Суг-энергетиктиг байлак курлавырларның болгаш чиик өртектиг хөмүр даштың баазазынга күүлүг электростанцияларны тудуп, демир рудазының болгаш бойдус газының байлактыг черлерин ажыглалга киирген, үшкү металлургия баазазы чедишкинниг тургустунуп турар, өөнүг металлургия, химия, машина тудуу, тудуг индустриязы чедишкинниг хөгжүп, чаа-чаа хоорайлар болгаш үлетпүр төптери өзүп турар.

Төп Комитеттиң болгаш Совет чазактың боттандырганы **үлетпүрну болгаш тудугну эргелеп башкарарын эде тургусканын** съезд бүрүү-биле үүлдүг деп санап тур. Чурттуң бүдүрүкчү күштериниң улам ыңайгы хөгжүлдезинге шаптыктап турган төп албан черлериниң моондактарын ол революсчу, амыдыралчы эргежок чугула хемчег сый шапкан, экономика болгаш культура тургузуушкунунга эвилелдешкен республикаларның, чер-черниң партия, совет болгаш ажыл-агый органнарының ролүн бедиткен, массаларның чогаалдыкчы инициативазын өскүткен. Үлетпүрну болгаш тудугну эргелеп башкарарын эде тургусканының түңнелинде, улус ажыл-агыйының бүгү адырлары дээре ажылдап, бар турар бүдүрүлге курлавырларын эң ажыктыг кылдыр долузу-биле ажыглап турар.

Чоннуң кижи санынга онаштыр продукцияны бүдүрер талазы-биле капиталистиг эң сайзыраңгай чурттарны четкеш, эртер деп соруга чедишкинниг шиитпирлеттинин турар. Капиталистиг эң сайзыраңгай чурт — Американың Каттышкан Штаттарын Совет Эвилели чүгле темпилериниң талазы-биле эвес, харын база продукцияның чыл бүрүде бүгү немелде өзүлдезиниң талазы-биле ам безин мурнай берген. Ам бо үеде ССРЭ-де демир рудазын, хөмүр дашты казып үндүрери, коксту, чыып эптээр демир-бетонну, магистраль электровозтарны болгаш тепловозтарны, дилиг материалдарын, дүктен кылыр пестерни, мал саржаан, чигирни, балыкты, өске-даа элээн хөй кылыгларны болгаш продуктуларны бүдүрери АБШ-тыындан хөй болуп турар.

Чеди чылдың планын күүседир чорук болза, чоннуң кижи санынга онаштыр продукцияны бүдүрер талазы-биле АКШ-ты четкеш эртер төлээде эвээш шаг-үе негеттинер ындыг бедикке Совет Эвилелиниң экономиказын чедирип келир. Ол болза капитализмни ашкан социализмниң бүгү делегейге төөгүлүг тиилелгези болур.

Көдээ ажыл-агыйны көдүрер талазы-биле Төп Комитет тиң чоруткан улуг ажылын съезд демдеглеп тур. Дайынның үржүктарының, а ол ышкаш моон мурнунда улуртулганың болдурган частырыгларының болгаш четпестериниң түңнелинде, чурттуң көдээ ажыл-агыйы аар байдалга таварышкан турган. Көдээ ажыл-агый продуктуларын бүдүрериниң чавыс деңнели совет экономиканың хөгжүлдезин саададып, улустуң чаагай байдалынга улуг таарымча чок чорукту чедирип болур турган.

Көдээ ажыл-агыйның хожудаашкынының чылдагаанчарын Төп Комитет илереткеш, көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезин улам ыңай хөгжүдеринче угланган соңгаарлаттынмас хемчеглерни ажылдап кылган болгаш боттандырган. Бүгү улустуң идепкейлиг киржилгези-биле партия колхозтарның болгаш совхозтарның материал-техниктиг баазазын быжыглаан, машина-трактор станцияларын эде организастаарын чоруткан, коммунистиг тургузуушкунга совхозтарның ролюн бедиткен, көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезиниң планнаашкынының чаа чурумун чоруткан, көдээ ажыл-агый продуктуларын бүдүрерин көвүдеринге колхозчуларның болгаш совхозтарның ажылдакчыларының материалдыг сонуургалының ленинчи принцивин катап тургускан, колхозтарны болгаш совхозтарны удуртукчу кадрлар-биле болгаш тускай эртемниглер-биле быжыглаан, көдээ ажыл-агый органнарының ажылын эде тургускан, көдээ ажыл-агыйга эртемнин ролюн бедиткен.

Ам чуртта тарааның бүгү белеткелериниң дөртен ажыг хуузун берип турар кур болгаш курукка черлерни шиңгээдип алган чорук тараа бүдүрерин көвүдеринге болгаш бүгү көдээ ажыл-агыйны хөгжүдеринге шылгараңгай рольду ойнаан. **Кур черлерни шиңгээдип алганы—совет улустуң күш-ажылчы улуг тиилелгези болур, ол чүс-чүс чылдарда чурттаар!**

Көдээ ажыл-агыйны көдүрер талазы-биле партияның алган хемчеглери ам безин боттуг түңнелдерни берген, а моон соңгаар ол түңнелдер улам улуг болур. Беш чылдың дургузунда көдээ ажыл-агыйның ниити продукциязы мурнуку беш чылга деңнээрге 43 хуу немей өскен. Моон мурнунда күрүне чыл бүрүде чүгле ийи миллиард пуд чыгам тарааны садып ап турган болза, сөөлгү чылдарның дургузунда күрүне үш миллиард болгаш оон хөй пуд тарааны салып ап турар. Көдээ ажыл-агыйның өске-даа продуктуларын садып алыры улуу-биле өскен. Үр чылдарда саңдаргай байдалга турган мал ажылының хөгжүлдезинде үндезин өскерилгелер чедип алдынган. Сөөлгү беш чылдарның дургузунда колхозтарда болгаш совхозтарда мыйыстыг бода малдың баш саны 68 хуу, хаваннарныы — ийи бүдүн чартык катап көвүдээн; мал ажылының продуктуларының белеткелдери элээн өскен.

Сагыш тайбыңзыраар болгаш бот оожургаар чоруктуң көдээ ажыл-агыйга кичээнгейни кошкатканның түңнелинде 1959—1960 чылдарда тарааны, эътти, сүттү бүдүрериниң өзүлдезиниң темпилерин кудулаткан болгаш чеди чылдың онаалгаларындан хожудаан чамдык областарны болгаш республикаларны буруу шаап көрген СЭКП-ниң январь (1961 чылда) Пленумунуң шиитпирлериниң чугула үжүрдүзазын демдеглевишаан, съезд көдээ ажыл-агый продуктуларын бүдүрерин улам ыңай көвүдедир талазы-биле Төп Комитеттиң ажылдап кылган тодаргай хемчеглерин бүрүү-биле үүлдүг деп санап тур. Бо чылдың баштайгы түңнелдериниң көргүзүп турарын ёзугаар алырга, ол хемчеглер эки талалыг түңнелдерни берген. Колхозтар болгаш совхозтар тараа бүдүрерин көвүдеткен. Бо чылын күрүне эрткен чылдыындан дыка хөй тарааны садып алыр. Хөвеңни, чигир свёклазын, тарымал тоорукту болгаш өске-даа культураларны бүдүрери база көвүдээн. Малдың баш саны өскен, мал ажылының продуктуларын бүдүрери болгаш садып алыры көвүдээн. Ындыг болза-даа эътти болгаш сүттү бүдүрериниң өзүлдезиниң темпилери эргежок негеттинин турар ол деңнелге ыракта-ла дүүшпейн турар.

Колхозтар болгаш совхозтар чыгдынган дуржулгага үндезилээш, ам бурунгаар чаа улуг базымны кылыр болгаш чеди чылдың онаалгаларын чедишкинниг күүседир ужурлуг. Колхозтарда болгаш совхозтарда тарылга шөлдериниң тургузуун эде көөрү, биче дүжүттүг культураларны хөй дүжүттүг культуралар-биле, хамыктың мурнунда кукуруза болгаш бобылар-биле солууру көдээ ажыл-агыйның өйү келген айтырыгларын шиитпирлээринге онза чугула ужур-дузалыг болуп турар. Коммунистиг тургузуушкуннуң эң чугула соруглаларының бирээзи — улуска көдээ ажыл-агый продуктуларының элбекшилин тургузарын чедишкинниг шиитпирлээр төлээде, көдээ ажыл-агыйның курлавырларын моон-даа соңгаар улам шудургузу-биле ажыглаары эргежок чугула.

Россия Федерациязының, Украинаның, Казахстанның партия организациялары, ажылчы чоннары тараа бүдүрерин моон соңгаар улуу-биле көвүдедирин төлевилээннер:

— Россия Федерациязы тарааны бүдүрерин 12 миллиард пудка чедирер болгаш садып алырын—4—5 миллиард пудка чедирер соруглаганы бодунуң мурнунга салган.

— Украин ССР—тараа бүдүрерин 3,8 миллиард пудка болгаш садып алырын—1,5 миллиард пудка чедирер.

— Казах ССР—тараа бүдүрерин 3,5 миллиард пудка болгаш садып алырын—ийиден ажыг миллиард пудка чедирер.

Съезд Россия Федерациязының, Украинаның болгаш Казахстанның партия, совет организацияларының болгаш көдээ ажыл-агыйының бүгү ажыл-ишчилериниң инициативазын чүүлдүг деп көрүп, айыткан соруглаганы холга чедишкиннии-биле алырын оларга күзеп тур.

Ажылчы чоннарның материалдыг чаагай байдалы чайгылыш чокка бедип турар. ССРЭ-ниң национал орулгазының өзүлдезинге үндезилээш, ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыларның боттуг орулгалары (ажылдап турар бир кижиге онаштыр алырга) беш чылдарның дургузунда 27 хуу, колхозчуларның орулгалары — 33 хуу көвүдээн. Күрүне болгаш кооператив садыының үүрмектеп саадар бараан саарылгазы бүдүн чартык катаптан ажыг өскен. Бүгү ажылчыннарны болгаш албан-хаакчыларны чеди болгаш алды шактыг ажыл хүнүнче шилчиткен. Ажыл төлевирин чуруумчудары дооступ турар, оон деңнелин, ыларгыя ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыларның эвээш төлевир ап турар категорияларының бедиткен, ажылдакчыларның чамдык категорияларының күш-ажылының төлевириже артык үүлдерни чайлаткан, пенсия хандырылгазын экижиткен, назылап кыраанының талазы-биле пенсияның ортумак хемчээлдерин ийи катаптан ажыг көвүдеткен. 1960 чылдан эгелээш чондан тырттар үндүрүглерни сокадырын эгелээн. Улустуң чаагай байдалының хөдүрлүушкүнүнге хөй-ниитиниң фондулары улам улуг рольду ойнап турар. Чоннуң ол фондуларган алган төлевирлери болгаш чингедеери 1940 чылда 4,2 миллиард рубль турганындан 1960 чылда 24.5 миллиард рубль болган, а чеди чылдың төнчүзүнде 40 миллиард рубльге чедир көвүдээн турар. 1956—1960 чылдарда төлевилээни күрүнениң чуртталга тудуунуң программазы чедишкиннинг күүсеттинген: беш чылларның дургузунда эрткен он беш чылдарныындан хөй чуртталга бажыңнары туттунган, чаа чуртталга бажыңнарын 50 миллион хире кижи алган.

XX болгаш XXII съездилериниң аразында үе **совет эртемниң болгаш культураның** шылгараңгай чедишкиннери-биле характерлеттинин турар. Кижи төрелгетениниң эртем билиглериниң хөгжүлдезинде чаа шылгараңгай үени Совет Эвилелиниң октаргайны шиңгээдип алыр талазы-биле тиилелгелери, төөгүде эң баштайгы космонавтылар Юрий Гагариниң болгаш Герман Титовтуң чижеглээр чүве чок ужудуушкунары ажыткан. Тайбың соруглаларга атомнуг энергияны ажыглаар талазы-биле, кибернетика болгаш дүрген ажылдаар саналга машиналаарын тургузар талазы-биле, полимерлериниң химиязының, автоматиканың болгаш телемеханиканың, радиотехниканың, электрониканың хөгжүлдезиниң талазы-биле, ниитилел эртемнериниң база эртемниң болгаш техниканың өске-даа адырларының талазы-биле улуг чедишкиннерни совет эртемденнер чедип алганнар.

Улус өредилгезин эде тургузар болгаш амыдырал-биле школаның **харылзаазын быжыглаар талазы-биле,** школа-интернаттарны, уруглар хүнзээр школаларны болгаш бөлүктерни организастаар талазы-биле, өредилгениң заочный болгаш кежээки системазын хөгжүдер талазы-биле, ажылагыйның болгаш культура тургузуушкунунуң бүгү адырларына бедик мергежилдиг тускай эртемниглерни белеткээр талазы-биле алдынган хемчеглерни съезд шын деп санап тур.

Бистиң боттуг үүлүвүстү шыны-биле көрүнчүктелдир көргүзүп, чаа кижилериниң—коммунизм тургузукчуларының характериниң шынарларын көргүзүп турар **чечен чогаалдың болгаш уран үүлдүң** улуг чогаалдары сөөлгү чылдарның дургузунда тургустунган.

Бүдүрүкчү күштериниң хөгжүлдезинге, совет ниитилелдиң материал болгаш угаан-бодал байлактарының көвүдээринге үндезилээш, **социалистиг ниитилел харылзаалары** чайгылыш чокка сайзыраңгайжып турар. Социалистиг өөрүүнүң ниити улусчу болгаш колхоз-кооператив хевирлерин улам ыңай быжыглаарынче болгаш чоокшулаштырарынче, материалдыг сонуургалдың принцивин чайгылыш чокка боттандырарынче, социалистиг демократияны сайзыраңгайжыдарынче, совет социалистиг нацияларның культуразының чоокшулажырынче болгаш байы-кайызын бүгү талалыг кылдыр байыдарынче, бистиң улустуң моральдыг болгаш политиктиг чаңгыс эвин быжыглаарынче, күш-ажылга, амыдырал-чуртталгага, совет кижилериниң медерелинге коммунистиг ёзунуң идепкейлиг хевирлеттинериниче угланыышкынны съезд үүлүүг деп санап тур.

Партияның улуртулгазы-биле бистиң улустуң чедип алган улуг чедишкиннери совет кижилерни өөртүп, моон соңгаар бистиң чуртувус коммунизмче орук-биле улам чедишкиннинг болгаш дүрген бурунгаарлаар дээрээнге бүзүрелдии быжыглап турар. Меңээргенир болгаш сагыш тайбыңзыраар чорукту ленинизмге шынчы партия кажан-даа болдурбас, партия, совет, ажыл-агый органнарының ажыл-чорудулгазында чүгле чедишкиннерни эвес, харын база четпестерни көрүп, шиитпирлеттинмээн соруглаларны боттандырарынче күжениишкиннерни ол мөөңнеп турар. Экономика улам дүрген өзүп, улустуң чаагай байдалы бедип, Совет күрүнениң күчүзү быжыккан турарынче бүгү-ле күштерни угландырары эргежок чугула. Бүгү-ле чаа, мурнакчы үүлдерни идепкейлиг деткип, бүдүрүлгеге калбаа-биле нептереткен тудум-на, четпестерни илередип база дүрген чайлаткан тудум-на бистиң мурнувуста тургустунган соруглалар улам чедишкиннинг шиитпирлеттинген турар. Коммунистиг тургузуушкуннуң херээ — миллион-миллион кижилериниң улуг херээ, бүгү улустуң херээ болур.

Моон соңгаар-даа партияның болгаш улустуң күштерин коммунистиг тургузуушкуннуң темпилерин дүргедериниче, социалистиг улус ажыл-агыйының бүгү-ле адырларында бар болуп турар дыка улуг иштики курлавырларны улам-на долузу-биле ажыглаарынче угландырарын Төп Комитетке съезд дагзып тур.

Партияның болгаш чоннуң кичээнгейин хамыктың мурнунда моон адаанда эң чугула соруглаларны шиитпирлээринге мөөңнээн турар ужурлуг:

— чеди чыл планының онаалгаларын күүседирин болгаш ажыр күүседирин хандырар, ол чорук коммунизмниң материал-техниктиг баазазын тургузарынга, капитализм-биле тайбың экономиктиг чарышка бистиң тиилелгевиске шиитпирлиг ужур-дузалыг болур. Аар индустрияны, бирги ээлчегде электроэнергетиканы, металлургияны, химияны, машина тудуун, одалга үлетпүрүн, тудуг индустриязын моон соңгаар-даа дүргедеткен темпилер-биле хөгжүдер херек. Чеди чыл планының бедидер талазынче эде көрген онаалгаларын күүседири дээш демиселче ажылчы чоннарны мобилизастаарын бүгү-ле партия организацияларынга съезд хүлээдип тур. Улустуң хереглел барааннарын бүдүрүп үндүрерин бүгү хемчег-биле калбартырын эргежок чугула деп санаар. Үлетпүрүң планныг онаалгаларын ажыр күүсеткениниң түңнелинде чыглыр апаар хөренгилерни колдуунда-ла көдээ ажыл-агыйже, чиик болгаш аъш-чем үлетпүрүнче угландырар;

— улам ыңайгы техниктиг депшилгете үндезилээш, үлетпүрге, тудугга, көдээ ажыл-агыйга, транспортка күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бүгү хемчег-биле өстүрерин чедип алыр. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидери — коммунистиг тургузуушкуннуң политиказының болгаш практиказының үндезин айтырыы, улустуң чаагай амыдыралын көдүрериниң, ажылчы чоннарга материалдыг болгаш культурлуг байлактарның элбекшилин тургузарының чайлаш чок негелдези болур.

— улус ажыл-агыйын удуртурунуң талазы-биле организакчы ажылды шудургу экижидер, эң-не эвээш чарыгдалдарны үндүрүп тургаш, продукцияның эң-не хөй немелде өзүлдезин алыр кылдыр ажыл-херекти ынчаар чорудар. Ону чедип алырда үлетпүрүнүң адырларын хөгжүдеринге эң-не депшилгелиг, экономика талазы-биле ажыктыг угланыышкыннарны шилип алыры; специализацияны болгаш кооперасталаашкынны сайзыраңгайжыдары; бүдүрүлге чорудулгаларын комплексилиг механизастаары болгаш автоматчыдары; эртемниң болгаш техниканың чаа чедишкиннерин, депшилгелиг технологияны, мурнакчы дуржулганы бүдүрүлгеге дүрген шиңгээдири; экономиктиг районнарның, бүдүрүлгелерниң, тудугларның иштики курлавырларын эң эки ажыглаары; ажыл-агый аппаратының бүгү-ле звеноларынга күрүнениң сагылга-чурумун быжыглаары, ажыл-агыйжы эвес, төтчеглээр, дөгейленчек чоруктар-биле, консерватизм-биле кам-хайыра чок демиселди чорудары эргежок чугула. Продукцияның бот-үнезин чиигедири болгаш оон шынарын экижидери, бүгү-ле үүлдерге камныг болгаш камналга-

(Төнчүзү 4-ку арында).

Ам съездиниң шиитпирин күүседири бистен хамааржыр. В Жариовтуң чураан плакады. СЭТА-ның фотохрониказы.

СЭКП Төп Комитединиң отчёдунуң талазы-биле Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XXII съездизиниң РЕЗОЛЮЦИЯЗЫ

(Төнчүзү).

лыг чоруқ, орулгалыын бедидери болгаш социалистиг чыылдаларны өстүрери совет бүдүрүлге бүрүзүнүң ажыл-чорудулгазының хоойлузу болган турар ужурлуг;

— капитал түлүгну планнаарын болгаш организастаарын шиитпирлиг экижидер, капитал салыышкыннарының үре-түңнелдиг чоруун улуу-биле бедидер, акша-хөренгилерни, материал-техниканың болгаш күш-ажылдың бүрлавырларын чашканнаар, күрүнеге улур түс черниң эргеажыын бодаар практиканы сокседыр. Чөөн талакы районнарның бүдүрүкчү күштерин хөгжүдеринге, оларның бойдус-байлактарын шиңгээдиринге болгаш комплексилиг ажыглаарынга онза кичээнгейни моон соңгаар-даа салза чогүүр;

— көдээ ажыл-агыйны тодаргай болгаш ажыл-хереги билири-биле удуртур, эртемниң чедишкиннерин болгаш мурнакчы дуржулганы шудургу шиңгээдир, черни эң эки ажыглаар, тарылга шөлдериниң эң ажыктыг тургузуун чорудар, кукурузаны, чочак-тарааны, мал чеминге хереглээр бобыларны болгаш өске-даа бедик дүжүттүг культураларны калбаа-биле шиңгээдип алыр, чемишчидилгелерни чыырын улуу-биле көвүдедир болгаш ажыглаарын эжижидер, көдээ ажыл-агый ажыдарының шынарын бедидер болгаш аңаа үндезилээш дүжүттүг чорукту, тараанның болгаш көдээ ажыл-агыйның өске-даа культураларының ниити чыылдазын улуу-биле өстүрерин, малдың баш санын болгаш мал ажылының продуктуларын бүдүрерин доктаамал көвүдедирин чедип алыр. Көдээ ажыл-агыйны механизастаарын болгаш электрижидерин күштелдирерин, амгы үениң техниказынга колхозтарның болгаш совхозтарның хереглелин бүрүн хандырарын, минералдыг болгаш органиктиг чемишчидилгелерни, а ол шыкаш бок үнүштер-биле болгаш көдээ ажыл-агый үнүштериниң хоралакчылары-биле демиселге хереглээр гербицидтерни база өске-даа химиктиг түүлдерни бүдүрерин көвүдедирин соңгаарладып болбас сорулга деп, съезд санап тур. Комплексилиг механизацияга үндезилээш, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдезин, продукцияның бүтүнезин чиигедирин хандырары эргежок чугула. Күш-ажылдың эң-не эвээш чарыгалдарын үндүрүп тургаш, эң-не хөй продукцияны бүдүрери—көдээге коммунистиг тургузуушкунуң эң чугула принциви болур. Чоокку чылларда тараасадып алырын чылда 4 миллиард 200 миллион пуд, зүтти—13 миллион тонна, сүттү — 50 миллион тонна чедирер, чигир свёклазын, хөвенни, хендирни, картофельди, ногааларны, кат-чимистерни, шайны болгаш өске-даа көдээ ажыл-агый продуктуларын бүдүрерин улуу-биле көвүдедир. Көдээ ажыл-агыйны хөгжүдери — бүгү партияның, бүгү совет улустуң херээ;

— үлетпүр болгаш көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезиниң улам ыңай өзүлдезинге үндезилээш, улустуң амыдырал деннелин хажык чок бедидерин хандырар. Ажыл хүнүн болгаш ажыл неделязын кызырарының талазы-биле, а ол ышкаш чондан тырттар үндүрүглерни дүжүрериниң талазы-биле улам ыңайгы хемчеглерни боттандырары; ажылдакчыларның бүгү-ле категорияларының ажыл төлевирин чурумчударын доозары; чуртталга түлүүн улам-на бедик темпилер-биле чорудары, оон шынарын бедидери болгаш өртээн чиигедири; чуртталга-амыдыралдың албан черлериниң, уруглар яслилериниң болгаш садтарының түлүүн дүргедедири, пенсия хаңдырылгазын, садыгны, ниитиниң чемненилгезин, чоннуң медицина болгаш чуртталга-амыдырал хандырылгазын организастаарын эжижидери, улус өөредилгезиниң бүгү звеноларын соксаал чокка сайзыраңгайжыдары эргежок чугула деп съезд санап тур;

—тодаргай салдынган сорулгалыг эртем-шинчилелдерин чорудар, аныяк күштерге эртемче орукту делгеми-биле ажыдар. Съезд совет эртемненериниң мурнунга мындыг чүүлдерни эң чугула сорулга кылдыр салып тур: делегей эртеминиң болгаш техниказының бүгү-ле кол-кол угланыышкыннарының талазы-биле мурнакчы туруштарны чаалап алырының аргазын бөөр совет эртемниң хөгжүлдезиниң ыңдыг деннелин чедип алыр;

— социалистиг реализмниң чечен чогаалын болгаш уран чүүлүн хөгжүдер, оларның идейлиг болгаш уран-чечен деннелин көдүрер, коммунистиг тургузуушкунуң практиказы-биле, чоннуң амыдырал-биле харылзаазын быжыглаар;

—бүгү делегейде тайбыңның чөлеңгиижи — бистиң Төрөөн чуртувустуң камгаланыр аргалыын чогуур бедикке тургузар болгаш бүгү хемчег-биле быжыглаар, Совет Армияның чепсегленишкинин сайзыраңгайжыдар, оон бодунуң составының дайынчы болгаш идей-политиктиг белеткелиниң деннелин бедидер, бистиң улузувустуң серемчилелдиг чоруун бедидер, совет кижилериниң — коммунизм тургузукчуларының тургузукчу күш-ажылын болгаш тайбың амыдыралын идегелдиг камгалаар;

— социалистиг ниитилел харылзааларын хөгжүдер болгаш сайзыраңгайжыдар; социалистиг өнчүнүң бүгү улусчу болгаш колхоз-кооперативчи хевирлерин быжыглаар; күш-ажылдың материалдыг болгаш моральдыг идиглерин шын дүүштүрер; чурттуң бүгү-ле херектерин эргелеп баштаарынга улус массаларның киржилгезин калбартыр; улустарның найыралын быжыглаар; совет кижилериниң коммунистиг өзү-биле ажылдаар болгаш чурттаар дээш чүткүлдерин бүгү хемчег-биле деткиир.

Коммунизмниң материал-техниктиг баазазын тургузары, социалистиг ниитилел харылзааларын хөгжүдери, коммунистиг ниитилелдиң кижизин хевирлеп кижизидери—коммунизм тургузуушкунун калбартырының үезинде иштики политика талазы-биле партияның мурнунга туруп турар эң чугула сорулгалар ындыг.

III.

Даштыкы болгаш иштики политика талазы-биле бистиң чуртувустуң чедишкиннери — совет улустуң маадырлыг күш-ажылының, Коммунистиг партияның канчаар-даа зажок улуг организакчы болгаш кижизидикчи ажыл-чорудулгазының түңнели, СЭКП-ниң XX съездизинің төөгүлүг шиитпирлеринде ханы болгаш чогаадыкчы илереттинген партияның ленинчи шугумун амыдыралга хажык чок чорутканының түңнели. Партия улус-биле бодунуң харылзааларын улам-на быжыглаан. ССРЭ-ге социализминиң тиилээнинин, совет ниитилелдиң чаңгыс эвинің быжыкканының түңнелинде, ажылчын аңгының партиязы болуп тыптып келген Коммунистиг партия бүгү улустуң партиязы болу берген, ниитилел амыдыралының бүгү-ле талаларынга бодунуң углап баштаар салдарын калбарткан. Коммунистиг партия бодунуң XXII съездизинге чаңгыс эптиг болгаш сырый каттышкан, долу чогаадыкчы күштерлиг, марксизм-ленинизмниң түгүнүн адаа-биле коммунизмниң бүрүн тиилелгезинче бурунгаар чоруур чаныш-сыныш чок тура-соруктуг келген.

Отчёттуг үениң дургузунда партияның ажыл-чорудулгазының чугула талазы болза партияның болгаш күрүненің бүгү-ле звеноларынга партийжи амыдыралдың ленинчи норма-чижектерин база коллективтиг удуртулганың принциптерин катап тургусканы болгаш улам ыңай хөгжүткени болур деп съезд демдеглеп тур.

И. В. Сталинге үүдүүр чорукту партияның, оон Төп Комитединиң ажыы-биле болгаш дидими-биле бурыуу шаап көргени социализмниң болгаш коммунизмниң тургузуушкунунга, бүгү делегейниң коммунистиг шимчээшкининге дыка улуг ужур-дузалыг болган. Ийи-чаңгыс кижиге үүдүүр чорукту үезинде эрге-чагырганы шын эвес ажыглап турганының дугайында бүгү шынны партия улуска чугаалаан болгаш ийи-чаңгыс кижиге үүдүүр чорукту үезинде төрүттүнген алдаңдалдарны, хажыдыышкыннарны болгаш ленинизмниң өзүзүнга таарышпас аргаларны шиитпирлии-биле бурыуу шаап көрген. Партия ийи-чаңгыс кижилерге үүдүүр чорукту шүгүмчүлээн, эрткен үениң хажыдыышкыннарын болгаш частырыгларын узуткаан, шак ындыг частырыгларның келир үеде катташтап болурун долузу-биле болдурбас хемчеглерни амыдыралга шиитпирлии-биле боттандырыр турар. Ол хемчеглер партияның Программазында болгаш Уставында айытынган.

Партияның, күрүненің болгаш идеологиялыг ажылдарның бүгү адырларынга ленинчи принциптерни катап тургузарының болгаш хөгжүдериниң талазы-биле Төп Комитеттің улуг болгаш үре-түңнелдиг ажылын XXII съезд ниитизи-биле бүрүн үүлдүг деп көрген болгаш ол чорук партияның болгаш улустуң чогаадыкчы идепкейинге калбак делгемни ажыдып, партияның массалар-биле харылзааларын калбартын база быжыглаарынга деткимче болуп, оон дайынчы аргалыын бедиткен.

XX съездиниң айытканы ленинчи угланыышкынынга удурланып, ийи-чаңгыс кижилерге үүдүүр чорукту болгаш оон уржуктарын узуткаарынче угланган хемчеглерни чорударынга шаптыктап, удуртулганың хоралыг деп илереттинген хевирлерин болгаш аргаларын хевээр арттырарын оралдажып, бистиң амыдыралывыста чаа үүлдериниң хөгжүүрүнге моондак кадарын оралдажып турган Молотовтуң, Кагановичиниң, Маленковтуң, Булганиниң, Первухиниң, Сабуровтуң болгаш оларга каттышкан Шепиловтуң партияга удур бөлүүн сойгалап илередириниң болгаш идея талазы-биле чылча шаварының талазы-биле Төп Комитеттің ап чоруткан шиитпирлиг хемчеглерин съезд шуут шын деп санавышаан, долузу-биле үүлдүг деп санап тур. Партияга удур бөлүктүң фраксылыг демиселиниң үезинде эш Ворошилов ол бөлүк-биле кады партияның ленинчи угланыышкынынга удурланган, улуг алдаңдалдарны кылган. ТК-ның июнь Пленумунуң чоруп турганының үезинде эш Ворошилов бодунуң алдаңдалдарын билинген болгаш антипартийжи бөлүктүң фраксылыг үүлгедиишкиннерин бурыуу шаап көргеш, ооцбиле партияга удур башкаланчак идегеттерни сойгалап илередиринге хире-чергези-биле дузазын чедирген. Партия болза принцип чок фракционерлерни, интриганнарны болгаш карьеристерни ырады ап октааш, бодунуң хүрээлениң улам сырый каттыштырган, улус-биле харылзаазын быжыглаан, бодунуң чиңгине шугумун амыдыралга чедишкиниг боттандырарынче бүгү күштерни мөөнүүн.

XXII съезд бүгү партияның мурнундан антипартийжи фраксылыг үүлгедиишкинни партияның чаңгыс эвиниң ленинчи принциптеринге таарышпас чорук деп шыңгыызыбиле бурыуу шаап көрүп тур. Кым-на кижи партияның ленинчи шугумунга, оон чаңгыс эвинге удур улуг фраксылыг демиселдиң, чажыт күткүлдүң болгаш кажар-оптуг чоруктарның оруунче кирер болдур, ол бүгү улустуң эрге-ажыктарынга, коммунистиг тургузуушкуннуң эрге-ажыктарынга удурланып турары ол болур. Партия моон соңгаар-даа партийжи хүрээленнериң чаңгыс эвин болгаш ачыг-чаагай чоруун камгалаарының ленинчи хоойлузун чайгылыш чокка боттандырар, бөлүгленишкиниң болгаш фраксылыг чоруктун кандыг-даа илерээшкиннеринге удур эптеш чок демисежир дээрзин бүгү коммунистериниң тура-соруун илередишаан, съезд медеглеп тур.

Коллективтиг удуртулганың ленинчи принциптерин катап тургузары болгаш хөгжүдери партияга болгаш Совет күрүнеге онза ужур-дузалыг турган. Партияның съездилери, Төп Комитеттің пленумнарын, партияның бүгү-ле соңгулдалыг органнарын доктаамал чыылдырары, күрүне, ажылагый болгаш партия тургузуушкунунуң эң чугула айтырыгларын бүгү улустуң чугаалажып көөру, улус ажыл-агыйының болгаш культураның ажылдакчылары-биле калбак чөвүлел хуралдарны кылыры партия болгаш күрүне амыдыралының норма-чижектери апарган. Иштики болгаш даштыкы политиканың бүгү-ле улуг айтырыгларын бистиң партиявыска калбаа-биле чугаалажып көрүп турган, олар оон коллективтиг угаан-бодалының болгаш дуржулгазының илерээшкини болуп турган.

Партия хүрээлениң өзүлдезинден, партияга чаа күштериң соксаал чок немежишкининден партияның болгаш улустуң үзүлбес харылзаазы кестүп турар. Отчёттуг үениң дургузунда партия сан талазы-биле ийи чартык миллион кижите көвүдээн болгаш ам барык он миллион коммунистер болуп турар.

Моон соңгаар-даа партияның чаңгыс эвин быжыглаарын, оон марксисчи-ленинчи мировоззрениезиниң арыг-чаагайы дээш демисежирин, ажылчын аңгының, колхозчу тараачынарның, интеллигенцияның мурнакчы кижилериниң саны биле партияның хүрээлениң күштелдирерин, улустуң аас-кежии дээш, коммунизм дээш идепкейлиг, турыштуг болгаш медерелдиг демиселчиниң — коммунистиң адын улам бедик көдүрерин Төп Комитетке XXII съезд даандырып тур.

Совлгу чылларда улус ажыл-агыйын боттуг удуртурунче шиитпирлиг эргилдени партия боттандырганын съезд демдеглеп тур. Партия организацияларының болгаш удуртукчу кадрларның кичээнгейин Төп Комитет улус ажыл-агый планнарын күүседиринче, бистиң экономикавыстың курлавырларын мобилизастаарынче, мурнакчы дуржулганы өөренириннче болгаш калбаа-биле нептередиринче угландырып, ажыл-агыйны шын чорударын боттуг ажыктыг чижектерге өөредип келген. Партийжи удуртулганың күжү—кол сорулгаларны шиитпирлээринче массаларның күжениишкиннерин организастап база угландырын билириниде, улуг ажыл-хереги боттандырарына дыка хөй кижилериң талантыларын, билиглерин болгаш дуржулгаларын чаңгыс күүл кылдыр холбаштырын билир мергежилде деп съезд айтып тур. Бистиң партиявыс болза массаларның угаан-медерелдиг болгаш идепкейлиг чоруу-биле күштүг деп ленинчи чагыларны кажан-кезээде билбишаан, ажылчы чоннарның коммунистиг угаан-медерелин болгаш политиктиг идепкейин улам күштүү-биле көдүрер, оларны партияны долгандыр улам сырый каттыштырар херек.

Кадрлар-биле ажылды эжижидериниң, оларны шилиириниң болгаш кижизидериниң эргежок чугулазынче, хөөчүн, дуржулгалыг ажылдакчылар-биле аныяк, күштүг, ажыл-хереги эки билир организаторларны шын холбаштырарынче съезд онза кичээнгейни салып турар. Хожудап чыдын калган, меңээргеникчи, амыдырал-биле харылзаазын өскүнган, идея чок болгаш принцип чок кижилер удуртукчу эжылга турбас ужурлуг. Партияның болгаш күрүненің сагылга-чурумунуң үрекчилери-биле, партияны болгаш күрүнени мегелээриниң оруунче кирип бар чоруур кижилер-биле, чашпазчылар-биле, мактаныкчылар-биле, карак ажыттаарлар-биле, бюрократтар-биле партия эптеш чок демиселди чорудуп турар болгаш моон соңгаар-даа чорудар. Ажылда четпестерге удур демиселди чорударда бистиң эң чидиг чепсээвис—шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди долу хемчээлдин-биле калбартыры эргежок чугула.

Коммунизм тургузуушкунунуң эрге-ажыктарынга партияның болгаш улустуң чогаадыкчы күштерин калбаа-биле ажыглаарының чаа-чаа аргаларын ажыдар соңгулдалыг органнарның чаартылгазының принциви съезд улуг ужур-дузалыг деп санап тур. Соңгулдалыг органнарның доктаамал чаартылгалары бистиң чуртувуска партия, күрүне болгаш хөй-ниити амыдыралының бузулбас норма-чижээ болган турар ужурлуг.

Амыдырал, практика кырынга ажыл-чорудулга болза кадрларны белеткээриниң болгаш оларның политиктиг каннаашкынының эң эки школазы болур. Партияның шугумун боттандырары дээш демиселге, практиктиг ажылга, коммунистиг тургузуушкуннуң боттуг сорулгаларын күүседиринин үезинде ленинчи хевириңг партийжи болгаш күрүне ажылдакчызының овур-хевири тургустунар. Партия органнарынга калбак активти хөй-ниити шугуму-биле дидим хаара тудары эргежок чугула.

Амгы үениң байдалдарында кандыг-даа албан хүлээлгеге турган ажылдакчы бүрүзүнүң ажыл-хереги шын организастаары дээш, СЭКП-ниң Программазының болгаш Уставының негелделерин, партияның болгаш Совет чазактың директивалларын болгаш айтыышкыннарын шыны-биле күүседири дээш партияның, күрүненің болгаш хөй-ниитиниң контролю бирги чергениң ужур-дузалыг үүлү болуп турар. Контроль системазы—коммунистиг тургузуушкунуу өзүлүг демократтыг принциптерге үндезилээш удуртурунун дээштиг чепсээ, бюрократизм болгаш ала-чаягаарлаашкын-биле демиселдиң идегелдиг чепсээ, массаларның коммунистиг кижизидилгезиниң школазы.

Ажыл-хереги боттуг күүселдезин контрольдаарын болгаш хыааарын күштелдирер сорулга-биле партияның шиитпирлериниң күүсеттинин турарының дугайында үстүнде турар партия органнарының, масса коммунистериң мурнунга чер-черниң партия органнарының өтчёттуг болурунуң шыңгыы корум-чурумун тургузары эргежок чугула. Партияның, күрүненің болгаш хөй-ниитиниң контролюн эжижидериниң болгаш сайзыраңгайжыдарының талазы-биле боттуг хемчеглерни ажылдап кылырын XXII съезд Төп Комитетке дагзып тур.

Ажылчы чоннарның массалыг организацияларының — Советтерниң, профэвилелдериниң, комсомолдуң кооперацияның ажыл-чорудулгаларын улуг ужур-дузалыг деп съезд санап тур. Коммунистиг бот-эргелелдиң улам хөгжүп турар амгы үезинде ол организацияларның социалистиг ниитилелдиң амыдыралынга ролю чайгылыш чок өзүп турар.

Ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунга, социалистиг күрүнени эргелеп башкарарынга массаларны хандыдарда Советтериң ролюн улам бедидери эргежок чугула.

Совет демократияны улам ыңай хөгжүдери—коммунистиг ниитилелдиң бот эргелелинче чоорту шилчилгезиниң эң чугула негелдези.

Ажыл-агыйны удуртур талазы-биле, коммунистиг күш-ажыл дээш чарышты организастаарынга социалистиг бүдүрүлгени болгаш ниитиниң ажыл-хереги башкарарынга массаларны өөредиринге, ажылчы чоннарның коммунистиг угаан-медерелин бедидеринге профэвилелдериң ажыл-чорудулгазын күштелдирерин партия бүгү хемчег-биле деткиир. Профэвилелдериң чугула сорулгазы — кижи дугайында, оон күш-ажылының, эртем-билиниң, амыдыралының, кадыкшылының, дыштанылгазының дугайында доктаамал сагыш салыры болур.

Бистиң партиявыс бодунуң дайынчы дузалакчызы—Аныяктарның Коммунистиг Ленинчи Эвилелиниң ажыл-чорудулгазын бедии-биле үнелеп көрүп турар. Комсомолдуң кол сорулгазы чүдел дизе, революстуг демиселдиң маадырлыг чаңчылдарынга, ажылчыннарның, колхозчуларның, интеллигенцияның кызымаккай күш-ажылының үлегер-чижектеринге, марксизм-ленинизмниң улуг идеяларынга аныяк оолдар, кыстарны кижизидеринде, коммунизмниң быжыг туруштуг, бедик эртем-билиглиг, күш-ажылга ынак аныяк тургузукчуларын белеткээринде болур. Аныяктар болза бистиң черивистиң иштинде чаа-чаа байлактарны ажыглалга киирер, фабрикаларны, заводтарны, рудниктерни, совхозтарны, эртемниң болгаш уран чүүлүүн албан черлерин, чаа хоорайларны тудар ужурлуг. Аныяктарга келир үе онаажып турар, олар коммунистиг ниитилелди тургузар болгаш улам сайзыраңгайжыдар.

Идеологтуг ажылдың деннелин улам ыңай бедидери болгаш күштелдирери партияның кол сорулгаларының бирээзи, оон бүгү практиктиг ажыл-чорудулгаларының эң чугула чүүлү болур. Ажылчы чоннарның, бирги эзлчегде аныяк салгакчыларның коммунистиг кижизидилгезиниң айтырыглары партия организацияларының бүрүзүнүң, бүгү совет хөй-ниитиниң ажыл-чорудулгаларының төвүнге турарын коммунизм тургузуушкунунуң эрге-ажыктары негеп турар.

Амгы үениң байдалдарынга идеологтуг ажылдың кол-кол угланыышкыннары болза: марксисчи-ленинчи өөредигни пропагандалары болгаш ниитилелдиң бүгү кежигүннеринге эртехниг мировоззрениени чаңчыктырары; кижилериң угаан-медерелинде капитализмниң артынчылары-биле болгаш хоралыг буржуаз идеологияның салдарлары-биле демисежири; коммунизм тургузукчуларының моральдыг дүрүмүнде сиңниккен чаагай сагыш-сеткил принциптериниң өзүзүнга ажылчы чоннарны кижизидери; коммунистиг ниитилелдиң бүгү тала-биле сайзыраңгай кежигүннерин хевирлеп кижизидери болур. Кижини күш-ажыл чорудулгаларынга белеткээри, күш-ажылга ынакшылыг болурунга болгаш ону хүндүлээринге кижизидер чорук болза бирги амыдыралчы негелде болганда коммунистиг кижизидилге талазыбиле бүгү ажылдарның алыс дөзү, чүрээ ол болуп турар.

СЭКП-ниң Программазын ханызы-биле тайылбырлазары, Совет ниитилелдиң ажыл-ишчилерин коммунизмниң тиилелгези дээш демиселдиң улуг планы-биле чепсеглээри, партияның чаа Программазын амыдыралга боттандырары дээш бүгү ажылчы чоннарны мобилизастаары амгы үеде идеологтуг ажылга кол үүл болур. Ол сорулганы боттандырарынга партияның массаларга идейлиг салдарының бүгү чепсектерин: пропаганданы, агитацияны, парлалганы, радиону, телевидениени, кинону, культура-чырыдыышкын ажыын, чечен чогаалды болгаш уран чүүлдү аңаа чагыртыры эргежок чугула.

Идеологтуг ажыл — коммунистиг тургузуушкунуң сорулгаларын шиитпирлээриниң эң чугула чепсээ. Ол болза совет кижилериң политиктиг болгаш күш-ажылчы идепкейлиниң, коммунистиг угаан-медерелиниң өзеринге дузалаан турар ужурлуг. Партияның болгаш күрүненің кадрларының марксисчи-ленинчи теорияның айтырыгларын, социализмниң болгаш коммунизмниң тиилелгези дээш Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының, совет улустуң демиселиниң бүгү делегейге төөгүлүг дуржулганың ханыы-биле өөренири, кижизидилге ажылының деннелин бедидери, улустуң амыдыралынга болгаш ажыл-хереги болгаш оон салдарын күштелдирери пропаганда, идеология ажылдарының талазы-биле партияның эң чугула сорулгазы болуп артар. Идеологтуг болгаш организакчы ажылдың чаңгыс аай болурунуң эң чугула партийжи принциви удуртулга болдурары чугула.

Партияның, оон Төп Комитединиң теоретиктиг ажыл-чорудулгаларының хемчээли болгаш ужур-дузазы сөөлгү чылларда дыка өскен. Демиселди ийи фронтуга — кол айыыл болур ревизионизмге болгаш революстуг теорияның догмалыг өлүгленишкининге удур чоруушаан, партия марксизм-ленинизмниң өөредиин быжыы-биле камгалап, чогаадыкчы өзү-биле хөгжүдүп келген. Партияның амыдыралынга отчёттуг үе бистиң чуртувуска коммунизмниң тургузуушкунунуң теоретиктиг улуг айтырыгларын болгаш делегейниң коммунистиг шимчээшкининиң чугула айтырыгларын чогаадыкчы шиитпирлеп турганы-биле демдеглеттинген.

Бистиң партиявыстың чаа Программазында эң долу илергейлеттинген СЭКП Төп Комитединиң үре-түңнелдиг теоретиктиг ажылын XXII съезд чаңгыс үн-биле болгаш сагышсеткилдиг улуг ханыышкыны-биле чүүлүүг деп санап тур.

Марксизм-ленинизмниң улам тиилеп турар тугун моондаа соңгаар бедик тударының болгаш арыы-биле кадагалаарының, коммунистиг тургузуушкуннуң дуржулгазын түңнеп байдыып турар чаа түңнелдер болгаш өөредиглер-биле теорияны хөгжүдериниң болгаш байыдарының эргежок чугулазын съезд демдеглеп тур. Теорияның болгаш практиканың чаңгыс аай болурунуң ленинчи принципин партия удуртулга болдурбушаан, марксизм-ленинизмни камгаларын болгаш хөгжүдерин бодунуң эң чугула хүлээлгези кылдыр көөр ужурлуг.

XXII съезд организакчы болгаш идеологтуг ажылдың талазы-биле мындыг сорулгаларны партияның бүгү организацияларының мурнунга салып турар:

— коммунизмниң тургузуушкунунга партияның ролюн моон-даа соңгаар бедидер, ажылчы чон массалар-биле оон харылзаазын быжыглаар, коммунистиг тургузуушкуннуң бүгү участоктарын тодаргай удуртур, ажылга организакчы болгаш ажылгыр чорукту бедидер, массаларның инициативазын, политиктиг болгаш күш-ажылчы идепкейин хөгжүдер;

— партийжи амыдыралдың ленинчи нормаларын болгаш удуртулганың коллективтиг болур чоруунуң принциптерин сагыыр болгаш хөгжүдер, кадрларны шилип алыр, таарыштыр тургузар болгаш кижизидер хереги эжижидер, партияның мурнунга партия органнарының болгаш оларның ажылдакчыларының харысалгазын бедидер, коммунистерниң идепкейин, партияның политиказын ажылдап кылырынга болгаш боттандырарынга оларның киржилгезин күштелдирер, иштики партийжи демократияны, шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди хөгжүдер;

— коммунистиг тургузуушкунга, массаларның марксисчи-ленинчи кижизидилгезинге ажылчы чоннарның депутаттар Советтериниң, профэвилелдериниң болгаш комсомолдуң ролюн бедидер;

— партия, күрүне болгаш хөй-ниити контролюн сайзыраңгайжыдар, оны күрүне болгаш хөй-ниити бүгү организацияларның база дужаалдыг кижилериң ажыл-чорудулгазы дээш өзүлүг улусчу контроль болдурар:

— идеологтуг ажылды калбартып күштелдирер болгаш деннелин бедидер, амыдыралдың идип үндүрүп турар чаа айтырыгларын ажылдап кылыр, марксизм-ленинизмге шынчы болур чоруктун өзүзүнга, буржуаз идеологияның кандыг-даа илередиишкиннеринге эптешпес болур чоруктун өзүзүнга совет кижилерни кижилидер;

— коммунистиг болгаш ажылчын бүгү партиялар-биле акы-дуңма харылзааларны хөгжүдер, марксизм-ленинизмниң арыг болуру дээш ревизионизмге, догматизмге болгаш сектанчы чорукка удур шиитпирлиг демиселди олар-биле кады чорудар, бүгү делегейниң коммунистиг болгаш ажылчын шимчээшкининиң чаңгыс эвин быжыглаар.

СЭКП-ниң Программазының болгаш Уставының төлевилелдерин чугаалажып көөру чоруп турда партия хуралдарынга, конференцияларга болгаш эвилелдешкен республикаларның компартияларының съездилеринге, ажылчы чоннарның хуралдарынга болгаш парлалгага, Төп Комитетте болгаш чер-черниң партия органнарынга көөп турган чагааларга коммунистер болгаш партия кежигүнү эвес ажылчы чоннар ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунуң айтырыгларының талазы-биле, чоннуң чаагай байдалын болгаш хандырылгазын эжижидер талазы-биле, партия, совет, ажыл-агый, профэвилелдер болгаш комсомол организацияларының база янзы-бүрү албан черлериниң ажылында бар четпестерни чайладыр талазы-биле дыка хөй практиктиг саналдарны болгаш демдеглелдерни киргген.

Программаның болгаш Уставтың төлевилелдерин чугаалажып көрүүшкүнү чоруп турунда кирген бүгү-ле саналдарны болгаш демдеглелдерни көрүп, четпестерни чайладырынче хемчеглерни алырын, алдынган хемчеглериниң дугайын партия комитеттериниң пленумнарынга, конференцияларга болгаш СЭКП Төп Комитединге илеткээрин Эвилелдешкен республикаларның компартияларының ТК-ларынга, партияның крайкомнарынга болгаш обкомнарынга съезд дагзып тур.

* * *

Бистиң чуртувуста социализмниң болгаш коммунизмниң тургузуушкунунда бүгү делегейге төөгүлүг тиилелгелерни бүгү кижи төрелгетен хүлээп көрген. Ол болза Ленинчи партияның болгаш совет улустуң маадырлыг күш-ажылының болгаш кызыгаар чок демиселиниң өндүр улуг түңнелдери, марксизм-ленинизмниң идеяларының тиилелгезидир.

Ам Совет Эвилелинде социализм бүрүн болгаш туюлунга чедир тиилээн, улус демократиязының чурттарында тиилеп турар үеде, делегейниң коммунистиг, ажылчын, демократтыг болгаш национал-хосталгалыг шимчээшкини шапкыныбиле өзүп турар үеде ышкаш, марксисчи-ленинчи өөредигниң улуг амыдыралчы күжү шак ынчаар долузу-биле кажан-даа илеревейн келген. Делегейниң коммунистиг шимчээшкининиң чедишкиннериниң салдары-биле делегейде аажок улуг социал өскерилгелер, революсчу ханы чаартылгалар болуп турар болгаш ам-даа болур.

Коммунизмни тургузарының Программазын күүседир дээш идепкейлиг демисежиринче коммунистерни болгаш комсомолчуларны, совет кижи бүрүзүн Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XXII съездизи кыйгырып тур. Ажылчыннар, колхозчулар, совет интеллигенция коммунистиг улуг идеалларны амыдыралга боттандырарынга күштерин харамнанмас дээрзинге съезд чайгылыш чок бүзүрел-биле долдунган.

Бүгү совет улустуң күзел-соруун илергейлевишаан, он миллион коммунистериниң мурнундан XXII съездиниң байырлалды-биле медеглээри болза:

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы моон-даа соңгаар марксизм-ленинизмниң тиилелгелиг тугун бедии-биле тудуп чоруур, бүгү чурттарның ажылчы чоннарының мурнунга бодунуң интернационалчы хүлээлгезин күүседир, бодунуң бүгү күштерин улустуң эрге-ажыктары дээш, улуг төөгүлүг эчис сорулганы чедип алыры—коммунистиг ниитилелди тургузары дээш демиселге бараан болдурар.

Партия байырлалдыы-биле медеглээри болза: совет кижилерниң амгы салгалы коммунизм үезинде чурттаар!

Редактор Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажын № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 24-63, редакторнуң оралакчызының 35-24, пропаганда килдизинин 23-54, харысалгалыг секретарьның болгаш харысалгалыг дежурныйын 23-35, көдээ ажыл-агый килдизинин 25-38, партийжи амыдырал болгаш культура амыдырал килдистеринин 37-13, иштики информация килдизинин 20-60, чагаа болгаш совет тургузуг килдистеринин 21-27, үлетпүр болгаш транспорт килдизинин 22-64, бухгалтериянын 31-75, корректорларның 21-47. Солун келбейн барганда 32-75 телефонче долгаар.

ТС—01141. Чагыг № 2155. Культура эргелелинин типографиязы.